

УТВЪРДИЛ: (п)

Иванка Баева

Областен управител на област Габрово

**ОБЛАСТНА СТРАТЕГИЯ ЗА ПОДКРЕПА
ЗА ЛИЧНОСТНО РАЗВИТИЕ НА
ДЕЦАТА И УЧЕНИЦИТЕ В ОБЛАСТ
ГАБРОВО
2017-2018 г.**

СЪДЪРЖАНИЕ

I. Въведение и общи постановки за подкрепата за личностно развитие (ПЛР)	5
II. Анализ на потребностите от подкрепа за област Габрово	6
1. Анализ на факторите на външната среда /икономически, социо-културни, технически, финансови фактори – позитиви и дефицити/	6
2. Анализ на факторите на вътрешната среда	8
2.1. Идентифициране на потребност от подкрепа на деца и ученици по групи	8
2.1.1. Деца и ученици в риск	8
2.1.2. Деца и ученици със СОП	13
2.1.3. Деца и ученици с хронични заболявания	20
2.1.4. Деца и ученици с изявени дарби	21
Изводи от идентифицирането на потребност от подкрепа при различните целеви групи деца и ученици	24
III. Състояние на областната мрежа от образователни институции за учебната 2016/17 г. Общ брой деца и ученици	25
Изводи	28
IV. Други институции имащи отношение към личностното развитие на децата, подрастващите и младежите в училищна възраст	29
1. Доставчици на социални услуги в общините	29
2. Доставчици на услуги за свободното време на децата и учениците	33
Изводи	35
V. Кадрови ресурс	37
Изводи	46
VI. Материални и технически ресурси за осигуряване на подкрепа за личностно развитие на деца и ученици в институции, органи и структури на територията на Област Габрово	47
Изводи	51
VII. Стратегическо планиране	51
<u>Приоритетно направление 1: Подкрепа на личностното развитие на децата и учениците в училищата и детските градини</u>	51
Специфична цел 1.1: Осигуряване обща подкрепа на децата и учениците	51
<u>Мерки</u>	51
Специфична цел 1.2: Осигуряване на допълнителна подкрепа подкрепа на децата и учениците със специални образователни потребности, с хронични заболявания, с изявени дарби и деца в риск	52
<u>Мерки</u>	52
<u>Приоритетно направление 2: Подкрепа на личностното развитие на децата и учениците в свободното им време</u>	53
Специфична цел 2.1: Подпомагане личностното развитие на децата и учениците от неправителствените организации, читалищата, школите и спортните клубове в Област Габрово	53

<u>Мерки</u>	53
Специфична цел 2.2: Институционално укрепване на личностното развитие чрез разкриване и функциониране на общински Центрове за подкрепа за личностно развитие (ЦПЛР)	54
<u>Мерки</u>	54
Специфична цел 2.3: Развитие на кариерното ориентиране и консултиране	54
<u>Мерки</u>	54
Приоритетно направление 3: Човешки ресурси и сътрудничество	54
Специфична цел 3.1: Развитие на капацитет за предоставяне на качествени и ефективни дейности за личностно развитие.....	54
<u>Мерки</u>	54
Специфична цел 3.2: Подобряване взаимодействието между училищата /детските градини, извънкласните форми и социалните услуги в област Габрово, засилване на партньорството с публичните власти и институции и насърчаване сътрудничеството с други сектори	54
<u>Мерки</u>	54
VIII. Финансов ресурс	55
IX. Система за оценка и индикатори за изпълнение	55
Заклучение	58

ИЗПОЛЗВАНИ СЪКРАЩЕНИЯ (АБРЕВИАТУРИ)

АОП	Астрономическа обсерватория и планетариум
ВУИ	Възпитателно училище-интернат
ДАЗД	Държавна агенция за закрила на детето
ДГ	Детска градина
ДДЛРГ	Дом за деца лишени от родителски грижи
ДЦДВХУ	Дневен център за деца и възрастни хора с увреждания
ДЦДМУ	Дневен център за деца и младежи с увреждания
ДОИ	Държавни образователни стандарти
ЕПЛР	Екип за подкрепа за личностно развитие
ЕС	Европейски съюз
ЗПУО	Закон за предучилищното и училищното образование
МКБППМН	Местна комисия за борба с противообществените прояви на малолетни и непълнолетни
МС	Министерски съвет
МСНВ	Младежки съвет по наркотични вещества
НГПИ	Национална гимназия за приложни изкуства
НЕИСПУО	Националната електронна информационна система за предучилищно и училищно образование
НПО	Неправителствена организация
НСИ	Национален статистически институт
НУ	Начално училище
НЧ	Народно читалище
ОДЗ	Обединено детско заведение
ООН	Организация на обединените нации
ОУ	Основно училище
ОбСНВ	Общински съвет за наркотични вещества
ПГИ	Професионална гимназия по икономика
ПГМЕТ	Професионална гимназия по механоелектротехника
ПГТМ	Професионална гимназия по транспорт и машиностроене
ПГТ	Професионална гимназия по туризъм
ПИЦ	Превантивно-информационен център
ПЛР	Подкрепата за личностно развитие
ПМГ	Природоматематическа гимназия
ПТГ	Професионална техническа гимназия
ПУ	Професионално училище
ПУО	Предучилищното и училищното образование
РБ	Регионална библиотека
РЕПЛР	Регионалният екип за подкрепа за личностно развитие
РЗИ	Регионална здравна инспекция
РЗОК	Районна здравноосигурителна каса
РУО	Регионално управление на образованието
РЦПППО	Регионален център за подкрепа на процеса на приобщаващото образование
СИП	Свободно избираем предмет
СК	Спортен клуб
СОП	Специални образователни потребности
СУ	Средно училище
ФК	Футболен клуб

ЦДО	Целодневна детска организация
ЦНСТ	Център за настаняване от семеен тип
ЦНСТДМБУ	Център за настаняване от семеен тип за деца и младежи без увреждания
ЦНСТДМУ	Център за настаняване от семеен тип за деца и младежи с увреждания
ЦПЛР-ДК	Център за подкрепа за личностно развитие – Детски комплекс
ЦОП	Център за обществена подкрепа
ЦСРИ	Център за социална рехабилитация и интеграция
ЦСРИДАС	Център за социална рехабилитация и интеграция за деца от аутистичния спектър

I. ВЪВЕДЕНИЕ И ОБЩИ ПОСТАНОВКИ ЗА ПОДКРЕПАТА ЗА ЛИЧНОСТНО РАЗВИТИЕ (ПЛР)

Личностното развитие е предпоставка за по-качествен начин на живот и като такова то дава възможност на всеки човек да осъзнае и развие своите знания, таланти и потенциал с цел по-добра реализация. Подкрепата за личностно развитие на децата и учениците е залегнала в Закона за училищното и предучилищното образование.

Правото на личностно развитие е регламентирано чрез Закона за предучилищното и училищно образование и Наредбата за приобщаващо образование.

Областната стратегия за подкрепа за личностно развитие на деца и ученици на област Габрово е разработена в изпълнение на чл. 196 от Закона за предучилищното и училищното образование (обн. ДВ бр. 79 от 13.10.2015 г.) (ЗПУО) и чл. 5 от Наредбата за приобщаващото образование (приета с ПСМ No 286 от 04.11.2016 г.). При нейното създаване са взети под внимание анализите на потребностите от обща и допълнителна подкрепа, представени от четирите общини в областта – Габрово, Севлиево, Дряново и Трявна. Стратегията разглежда предизвикателствата, приоритетните направления, стратегическите цели и необходимите мерки в областта на подкрепата за личностно развитие на деца и ученици.

Съгласно чл. 196, ал. 2 от ЗПУО (обн. ДВ бр. 79 от 13.10.2015 г.) настоящата Областна стратегия за подкрепа за личностно развитие на деца и ученици на област Габрово е разработена от работна група, сформирана от Областен управител на област Габрово, която включва представители на Община Габрово, Община Дряново, Община Севлиево, Община Трявна, Регионално управление на образованието - Габрово, Регионална здравна инспекция - Габрово, Общински съвет по наркотични вещества към Община Габрово, ИМКА-Габрово, Център за подкрепа за личностно развитие - Детски комплекс „Йовко Йовков“ - Севлиево, Център за обществена подкрепа - Дряново, Център за социална рехабилитация и интеграция - Трявна и Сдружение „Промяната е в теб“ - Трявна.

Подкрепата на личностното развитие в системата на предучилищното и училищното образование, осъществявана от образователните институции (детски градини, училища, центрове за подкрепа на личностното развитие, специализираните обслужващи звена) се основава на самостоятелно разработени и прилагани политики, чиито принципи са:

- изграждане на позитивен организационен климат чрез създаване на условия за сътрудничество, ефективна комуникация и отношения на загриженост към всички участници в образователния процес;
- утвърждаване на позитивна дисциплина, върху основата на мерки и подходи, гарантиращи изслушване на детето и ученика, осъзнаване на причините за проблемното му поведение и предоставяне на възможност за усвояване на добри поведенчески модели спрямо себе си и останалите.
- развитие на училищната общност, съгласно идентифицираните предизвикателства, цели и дейности.

Настоящата стратегия отчита разпоредбите на чл. 177, ал. 1 от ЗПУО и чл. 4, ал. 1 от Наредбата за приобщаващото образование, които определят два вида подкрепа за личностно развитие – обща и допълнителна. Те следва се осигуряват в детските градини, в училищата и в центровете за подкрепа за личностно развитие, а в някои случаи и в домашни или болнични условия.

Общата подкрепа за личностно развитие по чл. 178, ал. 1 от ЗПУО е насочена към развитието на потенциала на всяко дете и ученик и включва:

1. екипна работа между учителите и другите педагогически специалисти;
2. допълнително обучение по учебни предмети при условията на този закон;
3. допълнителни модули за деца, които не владеят български език;
4. допълнителни консултации по учебни предмети, които се провеждат извън редовните учебни часове;
5. консултации по учебни предмети;
6. кариерно ориентиране на учениците;
7. занимания по интереси;
8. библиотечно-информационно обслужване;
9. грижа за здравето;
10. осигуряване на общежитие;
11. поощряване с морални и материални награди;
12. дейности по превенция на насилието и преодоляване на проблемното поведение;
13. ранно оценяване на потребностите и превенция на обучителните затруднения;
14. логопедична работа.

Допълнителната подкрепа за личностно развитие е насочена към деца и ученици със специални образователни потребности (СОП), в риск, с изявени дарби, с хронични заболявания, след извършване на оценка на потребностите и включва:

1. работа с дете и ученик по конкретен случай;
2. психо-социална рехабилитация, рехабилитация на слуха и говора, зрителна рехабилитация, рехабилитация на комуникативните нарушения и при физически увреждания;
3. осигуряване на достъпна архитектурна, обща и специализирана подкрепяща среда, технически средства, специализирано оборудване, дидактически материали, методики и специалисти;
4. предоставяне на обучение по специалните учебни предмети за учениците със сензорни увреждания;
5. ресурсно подпомагане.

Стратегията за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците в област Габрово е краткосрочен стратегически документ, в който са планирани мерки и дейности за периода 2017 – 2018 г.

II. АНАЛИЗ НА ПОТРЕБНОСТИТЕ ОТ ПОДКРЕПА ЗА ОБЛАСТ ГАБРОВО

1. Анализ на факторите на външната среда /икономически, социо-културни, технически, финансови фактори – позитиви и дефицити/

Област Габрово е най-малката в България (с обща територия 2 023 кв.км.) и обхваща 349 населени места, администрирани в четири общини - Габрово, Дряново, Севлиево и Трявна. Тя е една от петте области в Северен централен район.

По данни за 2016г. от изследването „Регионални профили: показатели за развитие” на Института за пазарна икономика Габрово е на второ място в страната след столицата по икономическо и по социално развитие. Прегледът на развитието на област

Габрово показва възстановяване на икономиката след кризата от 2008-2009 г. и наличие на потенциал за постигане на относително стабилни нива на растеж след 2014 г.

Сравнението на някои основни икономически показатели потвърждава факта, че област Габрово притежава значителен потенциал за икономическо развитие. То е обусловено и от наличието на изградени традиции по отношение на водещия отрасъл – промишлеността.

През 2014г. областта е на пето място по най-висок БВП на човек от населението - 9804 лв. Това обаче се дължи на бързото влошаване на демографската картина. Доходите изпреварват средните стойности за страната, заплатите се повишават устойчиво, но остават под средните за страната.

Към края на 2014 г. чуждите преки инвестиции в нефинансовите предприятия в областта достигат 265 млн. евро, или 2299,9 евро/човек от населението при 3006,6 евро/човек в страната. За пета поредна година общините в областта усвояват най-много европейски средства на човек от населението. Към 31 май 2016 г. стойността на изплатените суми на общините като бенефициенти по оперативните програми в област Габрово е 1443,8 лв./човек, или двойно над средните стойности за страната (688,8 лв./човек).

Сходна е и статистиката със заетостта. През 2015 г. Габрово е сред областите с най-висока икономическа активност на трудоспособното население – 73,0% при 69,3% за страната. Причина за това обаче е намаляване броят на трудоспособното население и увеличаване на населението в пенсионна възраст. Ниският дял на хората в трудоспособна възраст предопределя успешната им реализация на пазара на труда. След четиригодишен ръст на заетостта коефициентът на заетост в Габрово достига 67,4% (при 62,9% за страната), което е третият най-висок коефициент на заетост в страната след този на столицата и на област Варна. През 2015 г. коефициентът на безработица в областта намалява до 7,5% при 9,1% за страната.

По официални данни на НСИ към 31.12.2015 г. населението на област Габрово е 114 272 души: Габрово - 60 747 души, Дряново - 9 112, Севлиево - 33 597, Трявна - 10 816 души. Населението на областта в последните 30 години прогресивно намалява средно с 2,17 % годишно, като за 2016 г. намалението е с 1,7 %, сравнено с 2015 г. Едновременно с това се очертава трайната тенденция към застаряване на населението в област Габрово. Делът на младото население (под 19 г.) постоянно намалява, намалява също и населението в трудоспособна възраст. Увеличава се делът на населението над 65 г. Процесът на остаряване е по-силно изразен сред жените отколкото сред мъжете.

Миграцията обхваща предимно лица в трудоспособна възраст и е насочена както към големите градове, така и добре развити страни на Европейския съюз. Тя е процес, който влияе негативно върху демографската характеристика и предопределя повишаването броя на възрастните хора спрямо общия брой на населението.

Тенденциите за застаряване на населението, повишаване на смъртността на хората в трудоспособна възраст, отрицателният прираст, относително увеличаващата се продължителност на живота определят нуждата от предприемането на мерки, които да са насочени към личностното развитие на деца и младежи в предучилищна и училищна възраст.

Един от основните проблеми при анализирането на статистическите данни е, че повечето показатели се отчитат на глава от населението. По този начин не се дава реална представа за развитието в дадени сфери, тъй като област Габрово е с прогресивно намаляващо население. Ето защо при анализиране тенденциите в областта трябва да се вземат под внимание различни демографски фактори като намаляване

броят на трудоспособното население, застаряване на населението, миграция на младите хора към по-големи градове и в чужбина, ниска раждаемост и др.

Всички тези данни показват, че основното предизвикателство, което стои пред област Габрово, е свързано с нарастващата необходимост от преодоляване на последствията от влошената демографска картина. Все по-голяма е необходимостта да се създават подходящи условия за личностно развитие на човешкия ресурс и укрепване на неговия потенциал. Подкрепата за личностно развитие трябва да обхваща децата и учениците в предучилищна и училищна възраст, които са най-ценният ресурс на област Габрово. За да се постигне дългосрочен ефект и устойчивост на планираните резултати следва да се насърчи активното участие на децата и учениците в избора и умелото съчетаване на различни форми и дейности, осигуряващи развитие.

2. Анализ на факторите на вътрешната среда

2.1. Идентифициране на необходимост от подкрепа на деца и ученици по групи

Областната стратегия за подкрепа на личностното развитие е насочена към всяко дете или ученик, живеещ в някоя от общините на територията на областта, независимо от неговите физически и умствени възможности.

Съгласно Закона за предучилищно и училищно образование подкрепата за личностно развитие се предоставя в съответствие с индивидуалните образователни потребности на всяко дете и на всеки ученик. Допълнителната подкрепа за личностно развитие се предоставя на деца и ученици със специални образователни потребности (СОП), в риск, с изяви дарби, с хронични заболявания, след извършване на оценка на потребностите. Образователната интеграция и осигуряване на подкрепяща среда за развитие на тези групи деца и ученици със специални потребности са от съществено значение за осигуряване на техния бъдещ независим живот. Отпадането от училище и липсата на образование в последствие се съпровожда със социални рискове като безработица, бедност, липса или недостатъчни грижи за здравето и образованието на детето, отклоняващо се поведение.

2.1.1. Децата и ученици в риск

Законовата дефиниция на "Дете в риск" е дете:

- а) чиито родители са починали, неизвестни, лишени от родителски права или чиито родителски права са ограничени, или детето е останало без тяхната грижа;
- б) което е жертва на злоупотреба, насилие, експлоатация или всякакво друго нехуманно или унижително отношение или наказание в или извън семейството му;
- в) за което съществува опасност от увреждане на неговото физическо, психическо, нравствено, интелектуално и социално развитие;
- г) което страда от увреждания, както и от труднолечими заболявания, констатирани от специалист;
- д) за което съществува риск от отпадане от училище или което е отпаднало от училище.

В таблица 1 по-долу са представени данни за деца и ученици в риск от Област Габрово, разделени в четири важни групи.

Таблица 1. Данни за деца и ученици в риск за учебната 2016 / 2017 г.

	Габрово	Дряново	Севлиево	Трявна	Общо за област Габрово
Деца без родителска грижа или чиито родители са починали, неизвестни, лишени са от родителски права или родителските им права са ограничени, в т.ч с родители в чужбина	130	14	41	3	188
Деца, жертва на злоупотреба, насилие, експлоатация или всякакво друго нехуманно или унижително отношение или наказание във или извън семейството му	-	-	13	-	13
Деца, с отклонение от общоприетите норми на поведение /извършители на тормоз	49	1	37	-	87
Деца в риск от отпадане от училище или отпаднали от училище.	0	1	4	0	5

Значителен е броят на децата и учениците без родителска грижа или чиито родители са починали, неизвестни, лишени са от родителски права или родителските им права са ограничени, в т.ч са и родители в чужбина.

Отделите „Закрила на детето“ към Дирекции „Социално подпомагане“ – Габрово и Севлиево осъществява текущата практическа дейност по закрила на детето в общините, определят и провеждат конкретни мерки за закрила на децата и контролират изпълнението им.

Общият брой на случаите на деца в риск, с които са работили отделите „Закрила на детето“ през 2016 г. е 731, в т. ч.:

1. Брой деца насочени към социални услуги в общността – 446 деца.
2. Брой деца настанени в семейство на близки и роднини – 127 деца;
3. Брой деца настанени в приемни семейства -86 деца;
4. Брой деца настанени в социални услуги резидентен тип –56 деца;
5. Брой деца настанени в специализирани институции – 16 деца. В Габрово и Трявна няма деца настанени в специализирани институции от края на 2015г.

Общият брой на децата с увреждания в област Габрово, подпомагани от Дирекции „Социално подпомагане“ – Габрово и Севлиево е 407.

Децата, с отклонение от общоприетите норми на поведение /извършители на тормоз/, са 87 за цялата област, като по-голям е броят в община Габрово – 49 деца и община Севлиево – 37 деца, а в община Дряново е 1 дете.

От изброените по-горе групи деца и ученици сравнително малък е броят на децата в област Габрово, жертва на злоупотреба, насилие, експлоатация или всякакво друго нехуманно или унижително отношение или наказание във или извън семейството му. Случаи с деца, жертва на насилие, са констатирани единствено в община Севлиево през 2016г. Голяма роля за личностното развитие на тези деца оказват Местните комисии за борба срещу противообществените прояви на малолетните и непълнолетните

(МКБППМН). Такива комисии са сформирани към четирите общини от област Габрово и работят успешно по организиране и реализиране на следните дейности:

- организират и координират социално-превантивната дейност на територията на общината;
- търсят и установяват малолетните и непълнолетните, които се нуждаят от помощ и вземат мерки за тяхната социална защита и развитие;
- разглеждат противообществените прояви, извършени от малолетни и непълнолетни по сигнали на прокуратура, съд, полиция, граждани и налагат законосъобразни възпитателни мерки;
- привеждат в изпълнение наложените мерки и осъществяват контрол върху изпълнението им;
- оказват помощ на родителите или лицата, които ги заместват, срещащи затруднения при възпитанието на децата си.

В община Севлиево е създадена практика МКБППМН да работи в тясно сътрудничество с ръководствата и педагогическия състав на училищата с оглед ранно предотвратяване на девиантно поведение сред подрастващите. Към Комисията са учредени помощни органи: Приемни на 12 обществени възпитатели, Консултативен кабинет, 2 центъра по превенция, Клуб на родителя. Местната комисия оказва съдействие на образователните институции за обхващане в училище на подлежащите на задължително образование деца и ограничаване на отпадането от училище на деца в криминогенен риск и криминални прояви.

Към Община Габрово е сформирани Общински съвет по наркотични вещества /ОбСНВ/ като орган за осъществяване на националната и местна политика в областта на злоупотребата с наркотици. Основна задача на ОбСНВ е осъществяване на координация, ефективно взаимодействие и сътрудничество между институциите, НПО, младежки сдружения и медии в усилията им за ограничаване на разпространението и употребата на психоактивни вещества. Съветът по наркотични вещества разработва, осигурява и координира изпълнението на общинските програми за борба срещу злоупотребата с наркотични вещества. На базата на данните, получени от различните източници на информация, се прави оценка на нуждите в общината – от превенция, лечение, рехабилитация. От своя страна Превантивно-информационният център /ПИЦ/ към Община Габрово отговаря за събиране, съхраняване и анализиране на информация от различни институции, работещи по проблема „наркомания“, която е необходима за изготвянето, изпълнението и координирането на общински програми за борба срещу злоупотребата с наркотици. През 2016 година основните усилия на ОбСНВ и ПИЦ бяха насочени към превенция употребата на наркотици, чрез активното и целенасочено включване на училището и младите хора в дейности за информиране относно рисковете от употреба на психоактивни вещества, развиване на социални умения и компетенции, формиране на нагласи за здравословен начин на живот, повишаване на гражданската активност, както и предлагане на алтернативна ангажираност за свободното време.

Основен партньор в работата на ОбСНВ и ПИЦ е Младежкият съвет по наркотични вещества /МСНВ/, в който са включени ученици на възраст 15-19 години от всички габровски училища, както и младежи до 25 години.

В работата по случаи на насилие върху деца се прилага Координационния механизъм за взаимодействие при работа в случаи на деца, жертви на насилие или в риск от насилие и за взаимодействие при кризисна интервенция, съгласно който са

сформирани екипи на общинско ниво. През 2015 г. екипите на местно ниво са провеждали срещи при първоначалното постъпване на сигнали, за проследяване и работа по случаи, както и са организирали срещи, насочени към изясняване на различни процедурни въпроси.

През 2015 г. **мултидисциплинарни екипи** са работили по общо 21 случая на деца, жертви на насилие, в т.ч. физическо насилие – 16 бр. и психическо насилие – 5 бр. Според получените данни при проучването на сигнала и последващата работа по случая, е налице много добро взаимодействие между участниците в мултидисциплинарни екипи.

С оглед оптимизиране и подпомагане на работата на екипите на местно ниво ДАЗД препоръчва да се предприемат действия в следните посоки:

- Планиране и прилагане на мерки, насочени към изпълнението на задължението на личните лекари за своевременно сигнализиране за деца в риск;
- Осигуряване на обучения на социалните работници, насочени към професионална подкрепа в работата с деца, жертви на насилие и техните семейства;
- Осигуряване на специалисти – детски психолог и психиатър;
- Осигуряване на съвместни обучения на мултидисциплинарни екипи за съвместна работа по Координационния механизъм;
- Осигуряване на регулярна супервизия на социалните работници в работата по случаи на деца, жертви на насилие;
- Материално и техническо обезпечаване на работата на екипите – напр. осигуряване на ресурси за транспортирането на децата до мястото на услугата и/или настаняване;
- Ефективно прилагане на Закона за защита от домашното насилие;
- Въвеждането на института „временно попечителство“ в Семейния Кодекс, който ще разреши до голяма степен проблемите, свързани с представителството на децата, жертви на насилие;

Голяма част от работата с деца от тази целева група е свързана именно с личностната подкрепа за тях и техните семейства.

Съгласно представената от РУО-Габрово справка за напусналите ученици, в периода от 15.09.2016 г. до 03.02.2017 г., броят на учениците, напуснали и трайно непосещаващи училище е 15 /петнадесет/ за цялата област, от които подлежащи на задължително обучение са трима ученици. От тях трайно непосещаващи училище, поради отсъствия са девет ученици, двама от които са подлежащи на задължително обучение. Останалите шест ученици са трайно непосещаващи училище поради семейни и социални причини, като един от тях е подлежащ на задължително обучение. Пет деца са в риск от отпадане от училище.

В последните 5 години броят на учениците, напуснали и трайно непосещаващи училище е приблизително еднакъв, а причините могат да бъдат разделени в две групи:

- а) *Причини за напускане на училище от учениците, подлежащи на задължително обучение са:*
- Проблеми, свързани с практиките несъобразени с отговорното родителство;
 - Трудова миграция на родителите.

б) Причини за напускане на училище от ученици, навършили 16-годишна възраст, са:

- Наличие на неблагоприятни фактори в средата, формиращи негативно отношение към учебния труд;
- Проблеми, свързани със съвместно съжителство с партньор.

В училищата на територията на област Габрово се предприемат различни мерки с цел превенция и задържане на учениците в училище, както следва:

По отношение на учениците:

- Индивидуална работа от страна на учители и класни ръководители със застрашените от отпадане ученици;
- Провеждане на разговори с учениците от педагогическия съветник и класния ръководител;
- Включване на учениците в групи по проект „Твоят час“;
- Подобряване на материалната база в училищата, участие на учениците в проекти;
- Социализиране на децата от различен етнически произход и социален статус, приобщаване към училищния живот и намиране на социални посредници, за да се постигне по-голяма посещаемост в училище;
- Провеждане на здравно образование в часа на класа, изнасяне на беседи - за стрес, трафик на хора, ранна бременност и др.;
- Работа на Училищна комисия по превенция, разговор на учениците с комисията за работа с проблемни деца;
- Включване на учениците в целодневната организация на работа в училище – в групи по ЦДО, в групи по СИП, групи по факултативни часове, извънкласни и извънучилищни форми;
- Осигурено хранене на пътуващи ученици;
- Организиране извънкласни дейности и неформални клубове по интереси, увеличаване на неформалните спортни прояви - турнири, спортни празници;
- Осигурен достъп до спортната база на училищата, до компютърните кабинети и наличните библиотеки;
- Активизиране на ученическото самоуправление;
- Осигурени условия за ресурсно подпомагане на учениците със СОП;
- Съвместна дейност с възпитателите в общежитията;
- Провеждане на консултации с психолог;
- Кариерно ориентиране и консултиране на децата в риск.

По отношение на семейството:

- Сформирани Обществени съвети към училищата;
- Своевременно информиране на родителите за отсъствията и успеха на учениците;
- Поредица тематични срещи с родители по проблемите на отговорността за възпитанието и образованието на децата и общите задължения на родителите;
- Посещения на класните ръководители и възпитателите по домовете на учениците;
- Съвместни дейности с училищното настоятелство /родители, родителски актив/ общественост за преодоляване на проблема с отпадането на учениците;
- Действия от страна на училищните екипи и ръководствата във връзка с превенция на ранните бракове;

- Включване на родители в училищни мероприятия.

Административни мерки:

- Подаване ежесечно информация за отсъствията на всеки ученик в Националната електронна информационна система за предучилищно и училищно образование /НЕИСПУО/;
- Картотекиране на ученици в риск с превенция за задържането им в училище, изградени постоянни училищни комисии по прибиране и задържане на подлежащите на задължително обучение ученици, полагане на допълнителни грижи от учител, в съответствие с изготвено от училищната комисия и утвърдено от Педагогическия съвет поименно разпределение на съответните учители;
- Участие на училищата в различни национални програми и проекти, насочени към задържане на учениците в училището;
- Съвместна дейност на училищните ръководства със специалисти от централите за обществена подкрепа и с общините в посока превенция напускането на училище от ученици и обхват на учениците в задължителна възраст;
- Съвместна дейност с Център за обществена подкрепа към общините в корекционната работа с учениците и техните семейства;
- Взаимодействие между отговорните институции, координирано от РУО, по отношение предприемане на действия за издаване на административни актове на кметовете по населени места по чл. 347 от ЗПУО.

2.1.2. Деца и ученици със СОП

Болшинството от децата със специални образователни потребности в Област Габрово се отглеждат в семейна среда или близка до семейната. Тази целева група включва деца с физически, умствени, сензорни, психически и комплексни увреждания. По данни на Дирекциите “Социално подпомагане”, към 01.03.2017 год. децата с увреждания в Област Габрово са 407. Преди 2014г. броят на децата с увреждания в областта се е увеличил почти двойно в рамките на 5 години , като по-голям е броят на децата с физически увреждания. След 2014г. броят на децата с увреждания започва да намалява. Основните направления, в които е необходима подкрепа са:

- осигуряване на достъпна архитектурна среда - Училищните сгради са без асансьори и с неприспособени стълбища. Обзавеждането на класните стаи е неподходящо за деца с физически увреждания, деца и ученици с деструктивно поведение, често съществува по-голям риск отколкото полза от престоя им в класната стая, точно поради неадекватна училищна среда;

- Адаптиране на учебния материал - Липсват специални програми и помагала, които са необходими за адаптирането на учебния материал към децата със специални образователни потребности, а не обратното. Ограничен е достъпът на децата със специални образователни потребности до учебното съдържание, поради липсата на методика за обучението им и на подходящи учебници, отговарящи на диагнозата и потребностите им;

- Осигуряване на достатъчно ресурсни учители, психолози, логопеди и др. специалисти – Необходимо е да се работи не само с учениците, а и с техните семейства в посока интеграция на децата с увреждания сред връстниците им, психологическа и социална подкрепа за родителите на деца с увреждания.

- Координация със социални услуги, които децата и учениците със СОП потребяват.

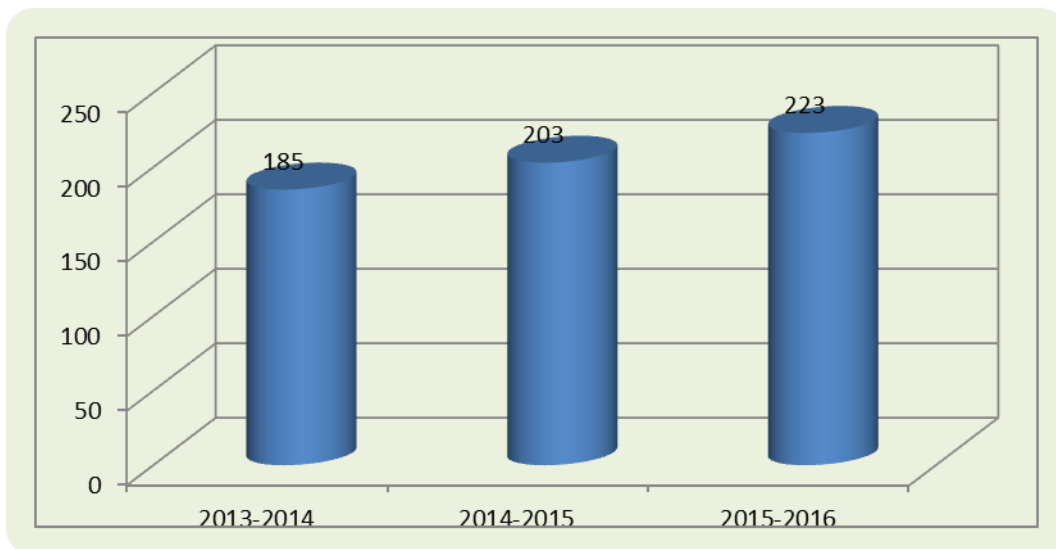
Таблица 2. Данни за деца и ученици със специални образователни потребности с допълнителна подкрепа за уч. 2016 / 2017 г.

	Габрово	Дряново	Севлиево	Трявна	Общо за област Габрово
1 Общ брой на децата и учениците със специални образователни потребности, които се обучават в детски градини по чл. 35 и в училищата по чл. 38 от ЗПУО	118	19	37	34	208
От общия брой по т. 1 – с ресурсно подпомагане от РЦПППО	83	19	37	34	173
2 Общ брой на децата и учениците със специални образователни потребности, които се обучават в специални училища	30	-	-	-	30
3 Деца и ученици със сензорни увреждания	6	1	-	1	8
4 Деца и ученици с множество увреждания	36	2	3	3	44
5 Деца и ученици интелектуални затруднения	27	8	17	22	74
6 Деца и ученици с езиково-говорни нарушения	65	5	8	14	92
7 Деца със специфични нарушения на способността за учене (дислексия, дисграфия, дискалкулия)	23	-	-	5	28
8 Деца и ученици с разстройства от аутистичния спектър	19	1	8	2	30
9 Деца с емоционални и поведенчески разстройства	13	1	1	1	16
От всички деца и ученици със СОП – брой на децата и учениците с необходимост от интензивна грижа и подкрепа	92	5	37	23	157

В таблица 2 са описани данните за децата и учениците със специални образователни потребности като е видно, че 157 от тях се нуждаят от интензивна грижа и подкрепа, а 173 са с ресурсно подпомагане от Регионален център за подкрепа на процеса на приобщаващото образование за цялата област.

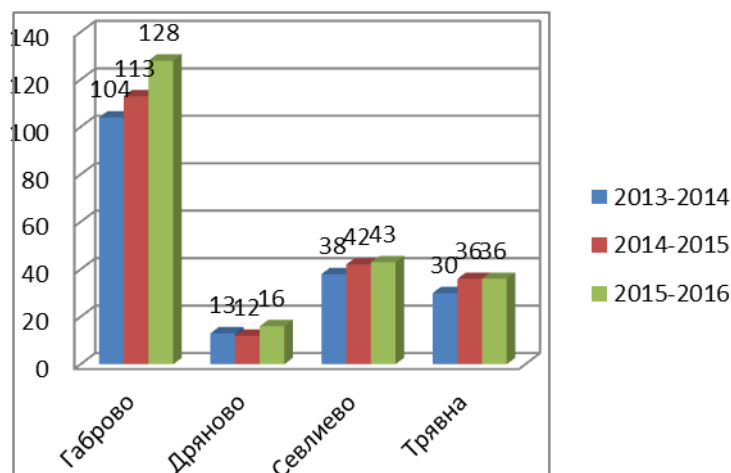
Анализът на цифровите данни показва, че в сравнение с броя на деца и ученици със СОП на интегрирано обучение за изминалите три години се наблюдава повишаване на броя им.

Фиг. 1 Данни за броя на деца и ученици със СОП на интегрирано обучение от 2013 год. до 2016 год.

Разпределението на интегрираните деца и ученици по общини за последните три учебни години е, както следва:

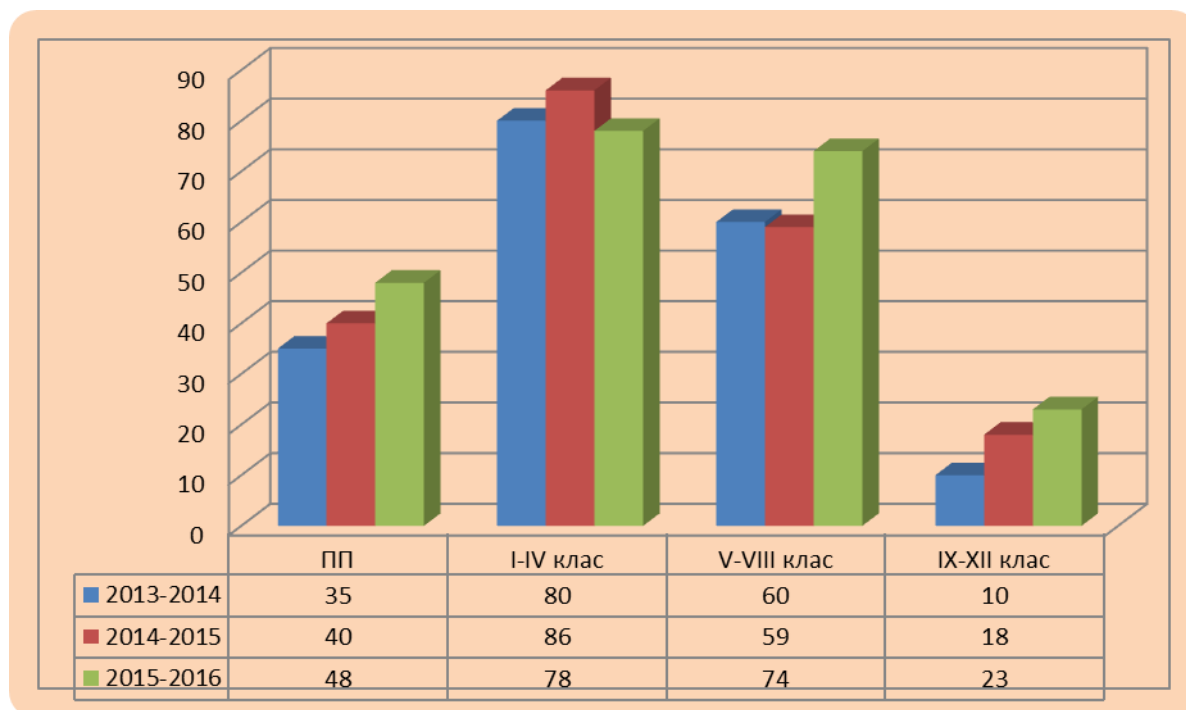
Фиг. 2 Разпределение на интегрираните деца и ученици със СОП по общини от 2013 год. до 2016 год.

В сравнение с миналите учебни години се наблюдава тенденция към увеличаване на децата и учениците със СОП в три от общините в област Габрово – община Габрово, община Севлиево и община Дряново.

За последните три години най-голяма е концентрацията на ученици със СОП в начален етап, следвана от броя на учениците в прогимназиален етап на обучение. Положително се отчита ролята на ранното въздействие още в предучилищна възраст.

Фиг. 3 Разпределение на деца и ученици със СОП по образователен етап в който се намират, от 2013 год. до 2016 год.

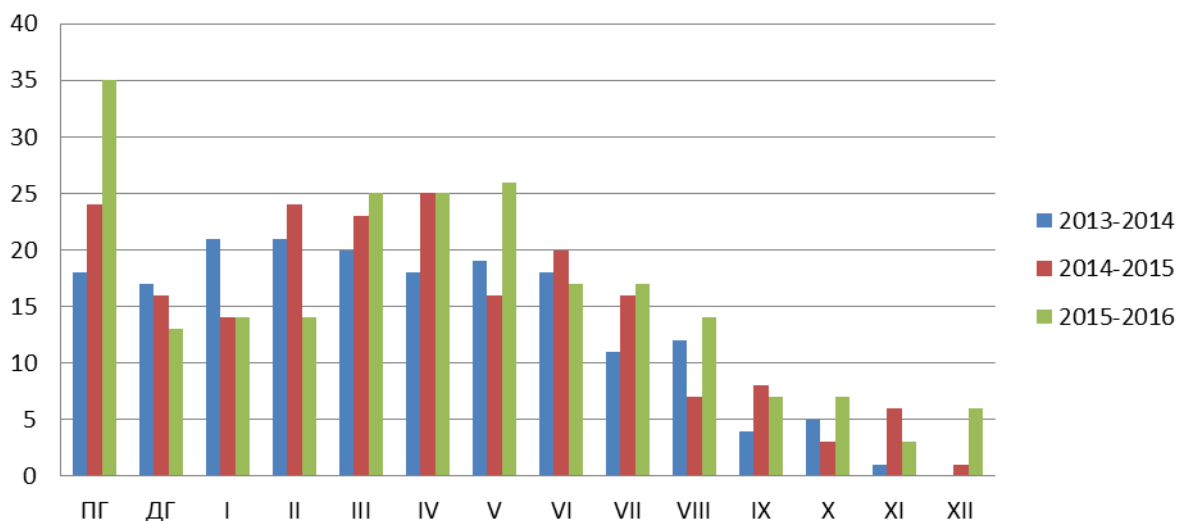
Разпределението на децата и учениците със СОП по класове през последните три години е, както следва:

Таблица 3. Разпределение на децата и учениците със СОП по класове от 2013 год. до 2016 год.

клас	ПГ 5 и 6	ДГ	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
2013-2014	18	17	21	21	20	18	19	18	11	12	4	5	1	
2014-2015	24	16	14	24	23	25	16	20	16	7	8	3	6	1
2015-2016	35	13	14	14	25	25	26	17	17	14	7	7	3	6

Анализът показва, че класът с най-голям брой деца / ученици на интегрирано обучение се променя непоследователно в годините. По този повод може да се отбележи факта, че в хода на всяка учебна година има движение на децата и учениците, свързано с промяна на местоживееене в друга област, както и случай на отказ на родителите от ресурсно подпомагане.

Фиг. 4 Тенденция в броя на децата и учениците, подпомагани в пилотните учебни заведения по проект BG051PO001-4.1.07 „Включващо обучение” и неговото продължение и развитие в проект BG05M20P001-3.003 „Подкрепа за равен достъп и личностно развитие“ през периода 2013-2016 год.

Цифровите данни показват повишаване броя на децата и учениците, подпомагани в пилотните учебни заведения по проект BG051PO001-4.1.07 „Включващо обучение” и неговото продължение и развитие в проект BG05M20P001-3.003 „Подкрепа за равен достъп и личностно развитие“.

Таблица 4. Брой деца и ученици със СОП подпомагани през периода 2011-2016 год.

Брой деца и ученици по години, подпомагани:	2011-2012	2012-2013	2013-2014	2014-2015	2015-2016
От Регионален център за подкрепа на приобщаващото образование	142	133	144	158	177
По проект "Включващо обучение"	0	26	41	45	46

През учебната 2015/2016 година броят на децата и учениците в специална група на детска градина и в специални училища е, както следва:

Таблица 5. Брой деца и ученици в специална група на детска градина и в специални училища.

Училище	30.10.2015 г.	приети	преместени	28.02.2016 г.	приети	преместени	30.06.2016 г.
ДГ "ПЪРВИ ЮНИ"	5			5			5

ПУ "Н. ПАЛАУЗОВ"	27			29	2		31
ООУССБЗ "А.КЪНЧЕВ" в оздравителни паралелки	22		2	20		1	19
ООУССБЗ "А.КЪНЧЕВ"- в болнични паралелки	52			64			47
ООУССБЗ "А.КЪНЧЕВ"- общо	74			84			66
ВУИ - С. КЕРЕКА	22		4	18	3	2	19
Общо	128			136			121
от тях със СОП / ХЗ	54			54			55

Общият брой на децата и учениците в специална група на детска градина и в специално училище в началото на учебната година е 128, а в края – 121, /в това число ученици в болнични паралелки/. Разпределението им е както следва:

- Специална група на детска градина – 5 деца;
- Помощно училище - 31 ученици;
- Оздравително училище - 19 ученици в оздравителни паралелки и 47 учениците в болнични паралелки;
- Възпитателно училище-интернат – 19 ученици.

Ресурсното подпомагане на децата и учениците от областта на интегрирано обучение е организирано и обезпечено в съответствие с влязлата в сила Наредба за приобщаващото образование, Приета с ПМС № 286 от 04.11.2016 г., Обн. ДВ. бр.89 от 11 Ноември 2016г. Основната цел при работата с деца и ученици със специални образователни потребности е пълноценното им интегриране в детски градини и общообразователни училища, създаване на условия за равен достъп и качествено образование.

В изпълнение на чл. 22, ал. 3 от Наредба №1/32.01.2009 г. за обучението на деца и ученици със специални образователни потребности и/или с хронични заболявания и по предложение на Екип за комплексно педагогическо оценяване към Регионално управление на образованието – Габрово и училищните екипи в пилотните детска градина и училища по проект „Включващо обучение“ своевременно със заповед се утвърждават списъци на деца и ученици със специални образователни потребности, които могат да се приемат в детските градини и училища за интегрирано обучение, както и за обучение в специална група на детска градина или в специално училище.

Регионално управление на образованието – Габрово подпомага и оказва съдействие на екипи за комплексно педагогическо оценяване и ресурсно подпомагане на интегрираното обучение. Осигурява методическа помощ, координация и контрол на екипите в детските градини и училищата, които работят с деца със специални образователни потребности. Съвместно с отделите по образование към общините осъществява информиране и консултиране на деца с увреждания и техните родители. Организира дейности в детските градини и училищата за изграждане на положителни нагласи към интегрираното обучение.

Регионален център за подкрепа на приобщаващото образование - Габрово, разполага с добре подготвен екип от специалисти, отговарящи на изискванията за заемане на съответната длъжност.

В началото на учебната 2015/2016 година Регионален център за подкрепа на приобщаващото образование Габрово се състои от 15 ресурсни учители, 2 психолози и

2 логопеди. Положителен елемент при кадрите е, че освен двамата психолози има двама ресурсни учители с магистратура „Психология”, а четири от ресурсните учители са с „Логопедия”. Това дава възможност на тези учители да използват при необходимост знанията и уменията си като логопеди и психолози. Проблем за областта е, че липсват достатъчно кадри Специални педагози, логопеди, психолози, също така, че няма назначени психолози и логопеди в общините Севлиево и Трявна.

В пилотните детски градини и училищата по проект BG051PO001-4.1.07 „Включващо обучение” и BG05M20P001-3.003 „Подкрепа за равен достъп и личностно развитие“ функционират училищни екипи, в състава на които са включени ресурсен учител, психолог и логопед и ежедневно подпомагат децата и учениците със специални образователни потребности.

Дейностите по интегрирано обучение се осъществяват при взаимодействие на Регионално управление на образованието със следните институции.

- Регионален център за подкрепа на приобщаващото образование – Габрово;
- Областна администрация,
- Общините от област Габрово;
- Регионална дирекция „Социално подпомагане“;
- отдели “Закрила на детето”;
- Сдружение “Равен старт” – Габрово;
- Дневен център за деца с увреждания – Габрово;
- Дневен център за деца и възрастни с увреждания – гр. Дряново;
- Център за социална рехабилитация и интеграция – гр. Трявна;
- Дневен център за деца и младежи с увреждания – Севлиево.

В хода на дейността си Екипът за комплексно педагогическо оценяване към Регионален инспекторат по образованието – Габрово не среща проблеми и затруднения в работата си.

В детските градини и училищата, в които е организирано интегрирано обучение и се осъществява ресурсно подпомагане със съдействието на Регионален център за подкрепа на приобщаващото образование – Габрово подкрепящата среда за учениците със специални образователни потребности е осигурена със съвместните усилия на двете страни – учебно заведение и Регионален център за подкрепа на приобщаващото образование.

В пилотните учебни заведения по проект BG051PO001-4.1.07 „Включващо обучение” и BG05M20P001-3.003 „Подкрепа за равен достъп и личностно развитие“ ресурсните кабинети са оборудвани с компютърна и копирна техника, обзавеждане, учебни помагала. Осигурени са интернет достъп и телефонни комуникации. Предоставена е специално изготвената по проекта методика за оценка на образователните потребности на учениците, получаваща положителни отзвучи от екипите в работата им с децата със СОП.

В ДГ „Първи юни“ – Габрово е по проект BG051PO001-4.1.07 „Включващо обучение” е изградена стая за личностно развитие – сензорна стая и е осигурен комуникатор.

Във всяка детска градина или училище са сформирани училищни екипи от специалисти, изготвени са индивидуални образователни програми; индивидуални програми по учебни предмети, по които се подпомагат в паралелката, създадена е организацията родителите при необходимост да подпомагат учителите за адаптирането на ученика в образователната среда в паралелката; осъществяват се диагностична, консултативна и рехабилитационна дейност.

През учебната 2015/2016 година са провеждани редица консултации с родителите на включените за ресурсно подпомагане деца. На регулярните родителски срещи през учебната година са провеждани допълнителни консултации с родителите на тези деца. Поддържа се постоянна връзка между гореспоменатите родители и ресурсния учител във връзка с напредъка и бариерите пред развитието на техните деца. Провеждани са редовни консултации от страна на ресурсния учител с учителите по предмети. При част от учениците не се получава желаната подкрепа от страна на родителите, поради причини от различен характер.

През учебната 2015/2016г. са проведени следните консултации с ученици, родители, учители и възпитатели:

- ✓ Общ брой на проведени консултации с ученици – 226;
- ✓ Общ брой на проведени консултации с родители/настойници, учители и възпитатели – 417 от които:
 - Брой проведени консултации с родители от ресурсните учители – 293.
 - Брой проведени консултации с родители от психолога – 48.
 - Брой проведени консултации с родители от учители на деца с езиково-говорни нарушения – 76.

В края на учебната 2015/2016 година анализът на резултатите от обучението на учениците със специални образователни потребности по отношение покриване на държавните образователни изисквания за учебно съдържание по учебни предмети от културно-образователните области на училищния учебен план показва, че ДООИ по всички учебни предмети се покриват от 25 ученици от първи до дванадесети клас.

2.1.3. Деца и ученици с хронични заболявания

От таблицата по-долу е видно, че децата с хронични заболявания в Област Габрово са общо 743 през учебната 2016-2017г.

Таблица 6. Данни за деца и ученици с хронични заболявания – данни за уч. 2016 / 2017 г.

	Габрово	Дряново	Севлиево	Трявна	Общо за област Габрово
Деца с хронични заболявания	516	53	134	40	743

През 2015 г. водещи заболявания при децата до 18 години са:

- Болести на дихателната система – отн. дял - 41,16 %
- Инфекциозни и паразитни болести - отн. дял - 19,92 %
- Болести на окото и придатъците му – отн. дял - 8,47 %
- Болести на храносмилателна система – отн. дял - 5,35%
- Травми и отравяния – отн. дял - 4,72

По данни на РЗИ – Габрово водещи заболявания при учениците от общообразователните и професионални училища през учебната 2014-2015г. са:

- Затлъстяване –23,66% (срещу 15,02% за 2013/2014 г.)
- Смушения в зрението –19,57% (срещу 18,62% за 2013/2014 г.)
- Алергичен ринит- 5,13% (срещу 5,28% за 2013/2014г.)
- Астма –4,68% (срещу 5,71% за 2013/2014 г.)
- Нарушения на рефракцията и акомодацията-4,19% (срещу 6,72% за 2013/2014г.)
- Гръбначни изкривявания –3,79%(срещу 4,17% за 2013/2014г.)
- Специални симптоми и синдроми-3,75% (срещу 3,41% за 2013/2014г.)

При децата в предучилищна възраст водещи заболявания са: хронични заболявания на тонзилите и аденоидните вегетации и смущения в зрението, следват пневмония, смущения в зрението, алергичен ринит, затлъстяване. При всички, с изключение на смущения в зрението, има завишение в сравнение с предходния отчетен период. Регистрираните заболявания са повече спрямо предходния отчетен период с 6,54%.

При учениците от общообразователните училища, има най-много регистрирани случаи на затлъстяване, смущения в зрението и алергичен ринит. Прави впечатление занижението на регистрираните заболявания с 7,52% спрямо предходния отчетен период.

В професионалните училища най-висок е процентът на новооткрити случаи от: затлъстяване, хронични заболявания на тонзилите, смущения в зрението. Има повишение при затлъстяване и хронични заболявания на тонзилите. Завишени са регистрираните заболявания с 5,15% спрямо предходния отчетен период.

По препоръки на РЗИ следва да се спазват следните мерки:

- Да се повиши взискателността от страна на РЗИ и РЗОК към общо практикуващите лекари за извършване на профилактичните прегледи на децата и учениците в пълен обем съгласно Наредба №39/16.11.2004г. на МЗ.
- Медицинските специалисти от здравните кабинети в училищата, съгласно чл.120 от Закона за здравето да съдействат за контрола в бюфетите и столовете по изпълнение на изискванията на Наредба №37 на МЗ/21.09.2009г. за здравословното хранене на учениците.
- Да се спазват изискванията на Наредба №9 на МЗ за здравно-хигиенните изисквания при използването на персонални компютри в обучението и извънучебните дейности на учениците /обн. ДВ, бр.46 от 1994 г./.
- Да се повиши взискателността от страна на медицинските специалисти и ръководствата на детските и учебни заведения към родителите на децата, учениците и техните родители относно представянето на талоните от профилактичните прегледи. Същите да се изискват своевременно, като родителите и децата биват ежегодно информирани за тази необходимост.
- Да се подава навременна информация от личните лекари за проведени профилактични прегледи, имунизации, новооткрити заболявания и диспансеризация на децата и учениците, на медицинските специалисти обслужващи детските и учебни заведения.
- Да се оборудват кабинетите с ергономична мебел в съответствие възрастта и ръста, за да се намалят случаите на гръбначни изкривявания.
- Да се работи за подобряване на двигателната активност на учениците и децата чрез организиране на спортни мероприятия.

2.1.4. Децата и ученици с изяви дарби

За израстването на децата и учениците като пълноценни граждани на съвременното общество е важно както получаване на знания и умения в съответствие с образователните стандарти, така и грижата за цялостното им личностно развитие, съобразно индивидуалните им интереси, таланти и възможности. Несъмнено ангажирането на въображението, способностите и интересите при изпълняването на различни занимания извън учебните часове, създава предпоставка за интелектуално, физическо и личностно развитие на децата и учениците. Съгласно Закона за закрила на

детето дете с „изявени дарби“ е дете, което е показало трайни способности и постижения в областта на науката, изкуството или спорта, надвишаващи постиженията на неговите връстници. В таблица 6 са представени данните за деца и ученици с изявени дарби и умения в областта на науката, спорта и изкуството.

Таблица 7. Данни за деца и ученици с изявени дарби – данни за уч. 2016 / 2017 г.

	Габрово	Дряново	Севлиево	Трявна	Общо за област Габрово
Деца с постижения в областта на науката	83	19	36	13	151
Деца с постижения в областта на спорта	132	5	88	3	228
Деца с постижения в областта на изкуството	67	33	117	10	227

Училищата в областта имат основния ангажимент за откриване, подкрепа за развитието и реализиране дарованията на всяко дете. Те осигуряват желани извънкласни извънучилищни дейности в сферата на науката, изкуствата и спорта за пълноценно ангажиране свободното време на учениците. Детските градини предлагат допълнителни педагогически услуги, съобразно заявеното желание.

В началото на учебната 2016-2017 година във всички училища на територията на областта, включително и НГПИ “Тревненска школа“- Трявна /общо 36 училища/, стартира изпълнението на проект „Развитие на способностите на учениците и повишаване на мотивацията им за учене чрез дейности, развиващи специфични знания, умения и компетентности /Твоят час/”. Основна цел на проекта е създаване на условия за повишаване на потенциала на учениците и възможностите им за успешно завършване на средното образование чрез допълване, развиване и надграждане на техните знания, умения и компетентности, придобити в рамките на задължителната им подготовка в училище.

В училищата на територията на община Габрово са създадени условия, учениците да се включат в различни и разнообразни извънкласни дейности: клубове и школи по математика, народни танци, спортни танци, изобразително изкуство, по различни видове спорт - футбол, баскетбол, хандбал, тенис, шах, ориентирание, плуване, йога, карате, таекуон-до. Действащите 33 читалища осигуряват възможност на децата и младите хора да развиват своите интереси, способности и талант в сферата на изкуството. Разнообразни инициативи за децата и учениците се предлагат в Регионалния исторически музей, Художествената галерия „Христо Цокев“, Интерактивния музей, Дом на хумора и сатирата, библиотека „Априлов - Палаузов“ и читалищните библиотеки. Същевременно 34 спортни клуба, предоставят възможност за активно занимание със спорт – волейбол, футбол, баскетбол, бокс, вдигане на тежести, плуване, бадминтон, карате, колоездене таекуон-до и др. В обновения спортен комплекс „Христо Ботев“ са подновени и реновирани вътрешните части и пространства на закритата писта по лека атлетика и зала „Бокс“ и се осигурени условия за спортна дейност на деца и ученици.

Функционирането на Регионалната библиотека „Априлов - Палаузов“ - Габрово също допринася за създаването на нови възможности за личностно развитие. Библиотечният екип и неговото ръководство провеждат събития, обучения и инициативи, като по-голямата част от тях са естествено свързани с популяризиране на книгата и четенето като най-ефективните „лостове“ на човешкия прогрес. В библиотеката съществува Обучителен и интернет център на съвременно ниво, който се използва като база за обучения от различен характер. В Регионална библиотека

„Априлов-Палаузов“ от 2011 година съществува и доброволческо формироваие - Клуб на доброволците със собствени инициативи, свързани с младежкото доброволчество сред местните общности и в полза на библиотеката.

В община Габрово функционира Астрономическа обсерватория и планетариум (АОП), която съгласно промените в Закона за предучилищното и училищното образование е в процес на преобразуване в център за подкрепа за личностно развитие. АОП е просветна, културна и изследователска институция, тясно свързана с работата на училищата, естествено вписваща се в структурата на града и района на централна България. Осъществява общинската политика за осигуряване на обща подкрепа за личностно развитие на 207 деца и ученици от 5 до 18-годишна възраст в общината, организирани в кръжоци. През годината Астрономическа обсерватория и планетариум се посещава от над 9000 учащи се.

Община Габрово, организира „Летни занимания“ през месеците юни, юли и август за учениците от първи до четвърти клас от общинските учебни заведения.

Учениците активно участват в олимпиади по различни предмети, фестивали и конкурси в областта на музиката и изобразителното изкуство и състезания по различни спортни дисциплини, за което получават признание на местно, областно, национално и международно равнище.

Ежегодно по повод Деня на българската просвета и култура – 24 май се провежда церемония за награждаване на изявите на деца и ученици за постигнати успехи в областта на изкуствата, природни и хуманитарни науки и спорта, както и на техните учители, ръководители и треньори, допринесли за постижения им. Имената на номинираните, се вписват в Почетната книга на Габрово „Дарования и постижения“ и кметът на община Габрово им връчва грамота.

На учениците, класирали се на призови места на конкурси и състезания, включени в Програма на мерките за закрила на деца с изявени дарби от държавни и общински училища за съответната година, отговарящи на изискванията, посочени в Наредбата за условията и реда за осъществяване на закрила на деца с изявени дарби, се предоставя финансово подпомагане под формата на едногодишна стипендия.

На територията на община Севлиево функционира Детски комплекс „Йовко Йовков“, който съгласно промените в ЗПУО се преобразува в център за подкрепа за личностно развитие. ЦПЛР-ДК „Й. Йовков“ осъществява общинската политика за осигуряване на обща подкрепа за личностно развитие на децата и учениците от 5 до 18-годишна възраст в община Севлиево, като организира и провежда дейности за развитие на интересите, способностите, компетентностите и изявата им в областта на науките, технологиите, изкуствата и спорта. В Детски комплекс „Йовко Йовков“ се обхващат ежегодно 444 ученици в извънкласни дейности. Всички 27 читалища, също предоставят възможност на децата и младите хора да развиват своите интереси, способности и талант в сферата на изкуството. Разнообразни форми на работа предлагат и читалищните библиотеки, Историческият музей, Градската художествена галерия и Градската библиотека.

23 спортни клуба в Севлиево предоставят възможност за активно занимание със спорт на децата и младите хора – волейбол, футбол, баскетбол, плуване, борба, бадминтон, карате, таекуон-до и др.

В Програма за закрила на детето в община Севлиево ежегодно се предвиждат мерки за закрила на децата с изявени дарби. Подкрепят се изявите на даровитите деца с еднократно финансово подпомагане, като средствата са осигурени от общинския бюджет. Ежегодно ученици от общината се класират за получаване на едногодишни

стипендии за заети призови места на национални състезания, финансирани по Програмата на мерките за закрила на деца с изявени дарби на МС.

В Община Дряново не функционират Центрове за подкрепа за личностно развитие или специализирани обслужващи звена по ЗПУО и до този момент работата с талантливите и даровити деца в свободното им време в областта на науката, изкуството и спорта се осъществява в клубовете, кръжоците и школите в училищата, спортните клубове, читалищата. На територията и функционират 12 читалища, които предоставят възможност на децата и младите хора да развиват своите интереси, способности и талант в самотейното танцово и музикално изкуство. Разнообразни форми на работа предлагат и читалищните библиотеки, а седем спортни клуба в общината предоставят възможност за активно занимание със спорт на децата и младите хора – лека атлетика, ориентирание, тенис, футбол, самбо и джудо, шах и канадска борба към клуб за хора с увреждания. Над 50 деца от общината са класирани на международни, национални, регионални и областни състезания, конкурси и олимпиади.

Общинската програма за закрила на детето подкрепя и подпомага изявите на даровитите деца с еднократно финансово подпомагане, като средствата са осигурени от общинския бюджет /2000 лв. за 2016 г./.

На територията на Община Трявна дейност развиват 12 спортни клуба (Футбол, баскетбол, лека атлетика, тенис на корт, шахмат, бойни изкуства, мотоциклетизъм, велосипедизъм), които са субсидирани с целеви средства от бюджета на общината и дават възможност на децата и учениците да се занимават активно със спорт. Читалищата в общината предоставят възможност на децата и учениците да развиват своите интереси и таланти в областта на изкуството. Читалищните библиотеки осигуряват достъп до информация и разширяват възможностите за самостоятелно развитие на младите хора. Библиотеките при НЧ „Пенчо Славейков 1871” – гр.Трявна и НЧ „Пробуда - 1924” – гр. Плачковци предоставят и онлайн услуги и достъп до интернет, чрез Програма "Глоб@лни библиотеки - България" – съвместна инициатива на Министерството на културата и Програмата на ООН за развитие. Дейности се развиват и в Младежки център за художествени занаяти Попангелова къща.

В област Габрово работят активно няколко неправителствени организации с младежка насоченост. Дейността на ИМКА-Габрово е ориентирана към личностното развитие на деца и младежи чрез предоставянето на младежка информация, психологически консултации, консултации в рамките на свободна зона и кариерно консултиране, обучения на подрастващи и младежи по различни теми, свързани с личностно развитие, работа в екип, ефективно общуване, подготовка на младежки проекти и инициативи и др. Тя развива и активна дейност в посока популяризиране на доброволчеството. Други организации в областта със сходна дейност са Сдружение „Промяната е в Теб“ - Трявна, МОГА - Дряново и "Младежки форум 21 век" – Севлиево.

ИЗВОДИ ОТ ИДЕНТИФИЦИРАНЕТО НА ПОТРЕБНОСТ ОТ ПОДКРЕПА ПРИ РАЗЛИЧНИТЕ ЦЕЛЕВИ ГРУПИ ДЕЦА И УЧЕНИЦИ:

- Най-многобройна е групата на децата с хронични заболявания. С оглед ограничаване увеличението на заболяемостта сред децата и учениците, следва да се спазват препоръките на РЗИ – Габрово.
- Сравнително голяма е и групата на децата с изявени дарби. Те се развиват в различни посоки като спорт, изкуства, науки. Това доказва, че подкрепата за

личностно развитие на децата и учениците в тяхното свободно време е от съществено значение, така както и подкрепата в училище.

- Децата и учениците със СОП съставляват не малка част от целевата група, която се нуждае от допълнителна ресурсна подкрепа. Статистиката потвърждава нарастване броят на тази група. Постигнат е значителен напредък при работата с децата/учениците със СОП като се разработват индивидуални образователни програми за тях; Осигурено е компенсиране на пропуските при усвояване на учебното съдържание и корекционно – възпитателен процес. Извършва се консултиране на учители и родители. Добрата научна и методическа подготовка на педагогическите специалисти по общообразователна подготовка, работещи съвместно с екипа специалисти, спомага за защита на най – добрия интерес на учениците със СОП при организиране и провеждане на обучението им. Осигурено е добро взаимодействие с държавни институции или неправителствени организации;
- За осигуряване на адекватна подкрепа за личностно развитие на децата в риск е от изключително значение да се работи комплексно – както със семейната среда, така и в училище и чрез занимания за свободното време. Като цяло броят на децата в риск в Област Габрово е относително нисък спрямо общия за страната.

III. СЪСТОЯНИЕ НА ОБЛАСТНАТА МРЕЖА ОТ ОБРАЗОВАТЕЛНИ ИНСТИТУЦИИ ЗА УЧЕБНАТА 2016/17 Г. ОБЩ БРОЙ ДЕЦА И УЧЕНИЦИ

През учебната 2016/17 година в област Габрово функционират тридесет и шест учебни заведения, от които: едно начално училище, седемнадесет основни училища, шест средни училища, три профилирани гимназии, включително и Национална Априловска гимназия, шест професионални гимназии, Национална гимназия по приложни изкуства „Тревненска школа“, помощно училище и възпитателно училище - интернат. В настоящата учебна година разпределението на учениците в различните учебни заведения и децата в деветнадесетте детски градини е видно в таблица 6.

Таблица 8. Данни за мрежата от училища и детски градини през учебната 2016/17 г.

№	Име на училището /ДГ	Местоположение	Вид	Брой деца /ученици
	Училища			
1	НУ "Васил Левски"	гр. Габрово	начално	135
2	ОУ "Ран Босилек"	гр. Габрово	основно	415
3	ОУ "Неофит Рилски"	гр. Габрово	основно	433
4	ОУ "Цанко Дюстабанов"	гр. Габрово	основно	98
5	ОУ "Христо Ботев"	гр. Габрово	основно	244
6	ОУ "Иван Вазов"	гр. Габрово	основно	180
7	ОУ "Св. Св. Кирил и Методий"	гр. Габрово	основно	601
8	СУ "Райчо Каролев"	гр. Габрово	средно	657
9	СУ "Отец Паисий"	гр. Габрово	средно	441
10	ПМГ "Акад. Иван Гюзелев"	гр. Габрово	профилирана гимназия	652
11	ПУ "Николай Палаузов"	гр. Габрово	помощно	30
12	Национална Априловска гимназия	гр. Габрово	профилирана гимназия	606
13	ПТГ "Д-р Никола Василиади"	гр. Габрово	професионална гимназия	494
14	ПГТ "Пенчо Семов"	гр. Габрово	професионална гимназия	404
15	ПГ по строителство	гр. Габрово	професионална гимназия	90
16	СУ „М. Райкович“	гр. Дряново	средно	478
17	ПГИ "Рачо Стоянов"	гр. Дряново	профилирана гимназия	91
18	ВУИ "Св. Св. Кирил и Методий"	гр. Дряново	възпитателно училище-интернат	16
19	СУ „Васил Левски“	гр. Севлиево	средно училище	1037
20	ОУ „Христо Ботев“	гр. Севлиево	основно училище	256

21	ОУ „Стефан Пешев”	гр. Севлиево	основно училище	632
22	ОУ „Емилиан Станев”	Севлиево, с. Ряховците	основно училище	49
23	ОУ „Св. Св. Кирил и Методий”	Севлиево, с. Градница	основно училище	102
24	ОУ „Свети солунски братя”	Севлиево, с. Крамолин	основно училище	61
25	ОУ „Св. Св. Кирил и Методий”	Севлиево, с. П. Славейков	основно училище	64
26	ОУ „Васил Левски”	Севлиево, с. Шумата	основно училище	109
27	ОУ „Св. Св. Кирил и Методий”	Севлиево, с. Душево	основно училище	127
28	ОУ „Христо Ботев”	Севлиево, с. Добромирка	основно училище	61
29	ПГ „Марин Попов”	гр. Севлиево	професионална гимназия	114
30	ПГМЕТ „Ген. Иван Бъчваров”	гр. Севлиево	професионална гимназия	351
31	ПГТМ - Градница	Севлиево, с. Градница	професионална гимназия	170
32	НГПИ „Тревненска школа”	гр. Трявна	национално училище	101
33	ОУ „Васил Левски”	Трявна, гр. Плачковци	основно училище	71
34	СУ „Петко Р. Славейков”	гр. Трявна	средно, неспециализирано	460
35	ОУ „Проф. П. Н. Райков	гр. Трявна	основно училище	88
36	СУ „Ангел Кънчев”	Трявна, гр. Плачковци	средно	20
Общо за област Габрово:				9938
Детски градини				
1	ДГ "Дъга"	гр. Габрово	детска градина	193
2	ДГ "Първи юни"	гр. Габрово	детска градина	122
3	ДГ "Ран Босилек"	гр. Габрово	детска градина	135
4	ДГ "Мечо Пух"	гр. Габрово	детска градина	134
5	ДГ "Мики Маус"	гр. Габрово	детска градина	138
6	ДГ "Младост"	гр. Габрово	детска градина	165
7	ДГ "Перуника"	гр. Габрово	детска градина	223
8	ДГ "Радост"	гр. Габрово	детска градина	253
9	ДГ "Слънце"	гр. Габрово	детска градина	176
10	ДГ "Явор"	гр. Габрово	детска градина	208
11	ДГ "Детелина"	гр. Дряново	детска градина	192
12	ДГ „Слънце”	гр. Севлиево	детска градина	237
13	ДГ „Пролет”	гр. Севлиево	детска градина	226
14	ДГ „Щастливо детство”	гр. Севлиево	детска градина	137
15	ДГ „Радост”	гр. Севлиево	детска градина	202
16	ДГ „Мечо Пух”	Севлиево, с. П. Славейков	детска градина	251
17	ДГ „Калина”	гр. Трявна	целодневна с яслени групи	120
18	ДГ „Светлина	гр. Трявна	целодневна	101
19	ДГ „Осми март”	Трявна, гр. Плачковци	целодневна	30
Общо за област Габрово:				1079

Община Габрово разполага с 11 общински училища и едно обслужващо звено – Астрономическа обсерватория и планетариум /АОП/. В началото на годината в тях са обхванати общо 3889 ученици в 183 паралелки от I до XII клас. В помощното училище, учениците са 30 в 6 паралелки. В последните пет години не се наблюдава съществена промяна в общия брой ученици в общинските учебни заведения, но броят на паралелките се увеличава, което води до намаляване на средната пълнестост в тях. Същевременно четири от Общинските училища /ОУ „Цанко Дюстабанов“, ОУ „Христо Ботев“, СУ „Райчо Каролов“ и СОУ „Отец Паисий“/ са средищни и обхващат 178 подлежащи на задължително обучение ученици от населените места, в които няма училище. Последните две години се наблюдава значително намаление на учащите в НУ „Васил Левски“ и ОУ „Цанко Дюстабанов“. Увеличен е броят на учениците в ОУ „Ран Босилек“ и ОУ „Неофит Рилски“, както и в ПМГ „Акад. Иван Гюзелев“, което води и до повече паралелки в тези учебни заведения. В ОУ „Цанко Дюстабанов“ през тази учебна година има слята паралелка III и IV класове. Основен проблем за това училище е, че приемът в първи клас е на деца от етническите малцинства, а децата от български произход учат в СУ „Райчо Каролов“ или в други училища в централна градска част. Намаление на приема в първи клас се отчита и в ОУ „Христо Ботев“, като част от децата от района на училището предпочитат ОУ „Неофит Рилски“.

От 2010 година училищната мрежа от учебни заведения в град Габрово не е оптимизирана и не са закривани или преобразувани училища. В следващите години ще се наложи промяна, с цел постигане на по-добра пълняемост, тъй като броят на децата с настоящ адрес в Габровска община продължава да намалява.

През учебната 2017/18 г. предстои преобразуване на Помощно училище „Николай Палаузов“ - Габрово в център за специална образователна подкрепа. Центърът ще осъществява педагогическа и психологическа подкрепа, диагностична, рехабилитационна, корекционна и терапевтична работа с учениците с умствена изостаналост и с множество увреждания за оптимално развитие на силните страни на учениците, за коригиране и компенсиране на обучителни затруднения.

В общинските училища на територията на Дряново също се наблюдава намаляване на броя деца и ученици. Към този момент в тях се обучават 576 ученици, което е с 13 по-малко от учебната 2015/2016 година /589 ученици/. Децата, които посещават детска градина са 192, с 13 по-малко спрямо предходната година, през която са били 205 деца.

Същата тенденция се наблюдава и в община Севлиево, поради което през 2016 година общинска администрация изготви анализ за състоянието на образователната система в общината и визия за развитието и през 2016-2020 година. Очертаните тенденции и проблеми, посочени в тях, биват основа за извършване на оптимизация на образователната система, като:

- Закриване на НУ „Св. св. Кирил и Методий“, град Севлиево и пренасочване на учениците в ОУ „Стефан Пешев“, град Севлиево;
- Закриване на детските градини в селата Стоките и Дамяново;
- Преобразуване чрез вливане на 7 детски градини в населените места на общината в ДГ „Мечо Пух“, село Петко Славейков.

В резултат на предприетите мерки към началото на тази учебната година е постигнат оптимален модел на общинската образователна структура в Севлиево. Запазени са училищата и детските градини в по-големите и отдалечени населени места на общината и се гарантира обхващане на подлежащите на задължително обучение деца и ученици чрез по-лесен достъп до образование. Към настоящия момент на територията на община Севлиево функционират 5 детски градини, 11 общински училища, 2 държавни професионални гимназии и 1 център за подкрепа за личностно развитие. В началото на учебната 2016-2017 година в тези училища се обучават 3133 ученици, с 89 по-малко от учебната 2015-2016 година децата, посещаващите детска градина са 1053, с 10 по-малко от предходната година.

В образователната система на град Трявна, като основен проблем се дефинира отново демографската криза, поради която намалява броя на младите хора и децата. През тази учебна година в общината функционират 5 училища и 3 детски градини в които се учат и възпитават общо 991 деца и ученици.

Таблица 9. Данни за деца и ученици, посещаващи детски градини и училища към 01.12.2016 г.

	Габрово	Дряново	Севлиево	Трявна	Общо за област Габрово
Деца в детски градини /без подлежащи на задължително предучилищно образование/	836	88	591	119	1634

Деца, подлежащи на задължително предучилищно образование /ПГ в детска градина или училище/	911	106	487	113	1617
Ученици в общински и държавни училища / 1- 4 клас/	1826	236	1145	286	3493
Ученици в общински и държавни училища / 5- 8 клас/	1791	182	1077	271	3321
Деца в общински и държавни училища /9-12 клас/	1885	151	886	170	3092
Общ брой на децата и учениците, включени в системата на ПУО:	7249	763	4186	991	13189

ИЗВОДИ:

- Демографската характеристика на област Габрово следва тенденциите на намаляване броя на населението, характерни за страната, като в резултат се отчита и намаляване броя на децата и учениците.
- Област Габрово разполага с благоприятна структура на образованието с добре разгърната училищна мрежа, гарантираща равномерен достъп до образование.
- Предвид това, че областта е малка и компактна като територия, достъпът на деца и ученици до образование и други услуги и дейности, свързани с личностното развитие, е улеснен.
- В област Габрово е изградена добра мрежа от учебни заведения, покриваща нуждите от образование и личностно развитие на деца и ученици от предучилищна и училищна възраст. Най-голям е броят на училищата в областния център – Габрово, където е съсредоточен и най-голям процент от учениците в областта. В най-голямата като територия община – Севлиево, е запазена училищната мрежа в селата, което е в унисон в принципа на ЗПУО подкрепата за детето и ученика да се осъществява на ниво най-близко до мястото, където живее и учи.
- Предвид намаляване броя на учениците се предвижда оптимизиране на училищната мрежа в някои от общините в област Габрово, но стремежът на РУО- Габрово е за запазване разнообразието от учебни заведения, които да удовлетворяват както желанията на учащите, така и потребностите на местния бизнес.
- Делът на децата и учениците в област Габрово, обхванати в образователната система е 100 % от общия брой. Минимален е броят на напусналите и трайно непосещаващи училище, като в периода от 15.09.2016 г. до 03.02.2017 г. са 15, от които подлежащи на задължително обучение са трима ученика. Само по себе си задържането на децата в училище е предпоставка за личностно развитие.
- Много от децата и подрастващите са функционално неграмотни, което пречат за тяхното личностно развитие и е пречка за бъдещата им успешна житейска реализация. Демотивацията за участие в учебния процес, липсата на родителска подкрепа, неадекватни обучителни методи и липсата на използване на иновативни методи на организиране на обучителния процес, изключването на неформалното образование като възможност за личностно развитие са част от проблемите, които следва да бъдат решени, за да се създадат по-благоприятни условия за личностно развитие на децата и учениците.
- Обвързването на финансирането на училищата с броя на децата, без да се оценява качеството и ефективността на учебния процес са също предпоставка за дефицити в личностното развитие на децата и подрастващите.

IV. ДРУГИ ИНСТИТУЦИИ ИМАЩИ ОТНОШЕНИЕ КЪМ ЛИЧНОСТНОТО РАЗВИТИЕ НА ДЕЦАТА, ПОДРАСТВАЩИТЕ И МЛАДЕЖИТЕ В УЧИЛИЩНА ВЪЗРАСТ

1. Доставка на социални услуги в общините

Областна стратегия за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците в област Габрово (2017-2018 г.) има пряка връзка с Областната стратегия за развитие на социалните услуги. В голяма степен и двата стратегически документа формулират мерки за подкрепа на деца със сходни условия на живот – рискови групи и деца/ученици със специални потребности. По-долу са представени социалните услуги в Област Габрово, които подпомагат по различен начин развитието на деца и ученици от уязвими групи:

- **Дневен център за деца с увреждания (ДЦДМУ), гр. Габрово**

Дневен център за деца и младежи с увреждания представлява социална услуга в общността, която предоставя целодневна, полудневна или почасова грижа, в зависимост от индивидуалните потребности на потребителите. Целевата група са деца и младежи от 3 до 18/20 годишна възраст с двигателни, интелектуални, психически и множествени увреждания. Капацитетът на услугата е 40 места, като към месец януари 2017 г. услугата са ползвали 44 деца и младежи.

- **Дневен център за деца с увреждания (ДЦДМУ), гр. Габрово, кв. Велчевци**

Дневния център обслужва деца от 0 до 18 г. Капацитетът на услугата е 20 места, но за месец януари 2017 г. от услугите на Центъра са се възползвали 35 потребители почасово.

- **Дневен център за деца и възрастни хора с увреждания (ДЦДВХУ), гр. Дряново**

Услугата е предназначена за деца, младежи и възрастни с умствени, физически и психически увреждания. Капацитетът на услугата е 50 места (12 деца и 38 възрастни хора). Към края на месец ноември 2016 г. услугата са ползвали 58 потребители (10 деца и 48 възрастни хора). За месец януари 2017 г. услугата са ползвали 55 потребители общо. Потребителите посещават услугата целодневно, полудневно или почасово по определен график. В услугата се предлагат различни занимания на посетителите като: готварство, изработват се мартеници, коледни украси, учат се на свещолеене, градинарство, пчеларство и др.

- **Дневен център за деца и младежи с увреждания (ДЦДМУ), гр. Севлиево**

Социалната услуга е предназначена за деца и младежи от 7 до 20 години с различни по вид и степен на тежест увреждания: лека, умерена и тежка умствена изостаналост, сетивни увреждания, трудности в говора, двигателни нарушения, трудности в общуването и взаимоотношенията с другите хора. Капацитетът на услугата е 24 места и предоставя целодневна, полудневна или почасова грижа. За месец януари 2017 г. услугата се посещава от 19 потребители и разполага с 5 свободни места. В ДЦДМУ с децата се провеждат ежедневни занимания: развитие на комуникативни умения, обучение в умения за самостоятелност и независим живот, оказване на психологическа подкрепа, развитие на социални умения, психомоторно възстановяване, педагогическа дейност, рехабилитация и лечебна физкултура, трудотерапия, работа с родителите и семействата на децата и младежите, музикотерапия, арттерапия, свободни дейности.

- **Център за социална рехабилитация и интеграция за деца от аутистичния спектър (ЦСРИДАС), гр. Габрово**

Потребители на социалната услуга са деца от 3 до 18 годишна възраст с проблеми от аутистичния спектър. В Центъра работата с децата е почасова, като посещенията при специалистите се извършват по предварително изготвен график. Насоката за работа с всяко дете е индивидуална, в зависимост от конкретните потребности. Капацитетът на услугата е 20 места, като за месец януари 2017 г. услугата са ползвали 29 деца. С децата работят психолози, логопед, педагог.

- **Център за социална рехабилитация и интеграция, гр. Трявна**

ЦСРИ предлага почасови социални услуги на хора с увреждания и деца в риск, свързани с предоставянето на рехабилитационни услуги, психологични консултации, социално консултиране, трудотерапия, логопедична услуга, педагогическа и образователна подкрепа. Предоставяните социални услуги са почасови. Капацитетът на услугата е 40 места, като за януари 2017 г. са обслужени 67 потребители (общо деца и възрастни).

- **Дом за деца, лишени от родителска грижа „Велика и Георги Ченчеви” (ДДЛРГ), гр. Севлиево**

В Дома се настаняват деца на възраст от 7 години до 18 години или до завършване на средно образование, но не повече от 21 години. Капацитетът на услугата от 31.06.2016 г. е 12 места. Планувано е ДДЛРГ да бъде закрит през втората половина на 2017 г.

- **Център за настаняване от семеен тип за деца и младежи без увреждания (ЦНСТДМБУ), гр. Габрово**

ЦНСТДМБУ е услуга в общността от резидентен тип. Социалната услуга е предназначена за деца от 16 до 18/20 годишна възраст, за които до момента на настаняването им в Центъра няма възможност за отглеждане в биологичното им семейство, семейство на близки и роднини, приемно семейство. Целта на развитието на социалната услуга е да допринесе за подобряване качеството на живот на децата и младежите в общината, като условие за свободното им и пълноценно личностно развитие. Капацитетът на услугата е 5 места, които са изцяло заети към месец януари 2017 г.

- **Център за настаняване от семеен тип за деца и младежи с увреждания (ЦНСТДМУ), гр. Габрово (2 Центъра)**

Потребители на услугите са деца и младежи с различни увреждания. Двата Центъра са социални услуги от резидентен тип, които се предоставят на деца и младежи с увреждания, за които към момента на настаняване са изчерпани възможностите за връщане в биологичното семейство, настаняване при близки и роднини или приемно семейство. Основни цели на услугите са настанените деца и младежи да живеят в среда близка до семейната, да се ползват с индивидуална грижа и внимание, да получат подкрепа за самостоятелен живот, възможности за развитие и социално включване. Капацитетът на всеки Център е 14 места. Към месец януари 2017 г. има настанени 11 деца в ЦНСТДМУ, кв. Борово и 10 деца в ЦНСТДМУ, кв. Трендафила. Осигурена е възможност децата/младежите да ползват социални услуги в общността, в зависимост от конкретните им нужди и потребности – Дневен център за деца и младежи с увреждания, Дневен център за възрастни хора с увреждания, ЦСРИДАС „Келер“. С децата/младежите работят специалисти – рехабилитатор, психолог, специален педагог, логопед, арт-терапевт, трудотерапевт.

- **Център за настаняване от семеен тип за деца и младежи с увреждания с потребност от постоянни медицински грижи**

Центърът е разкрит като делегирана от държавата дейност, считано от 01.01.2016 г. при капацитет от 8 места. Към 31.12.2016 г. в Центърът са настанени 5 деца с тежки множествени увреждания, нуждаещи се от постоянни медицински грижи. А до края на месец 01.2017 г. са настанени още 2 деца от други общини.

- **Център за настаняване от семеен тип за деца и младежи с увреждания (ЦНСТДМУ), гр. Севлиево**

Целта на услугата е предоставяне на сигурна и защитена среда за деца и младежи с увреждания, чрез индивидуална грижа и подкрепа, в условия близки до семейната среда, осигуряващи по-добро качество на живот и възможности за пълноценно развитие и социално включване. Потребителите са деца и младежи с различни видове увреждания. Капацитетът на услугата е 14 места, като към месец януари 2017 г. в услугата са настанени 10 деца/младежи.

- **Център за настаняване от семеен тип на деца и младежи без увреждания (ЦНСТДМБУ), гр. Севлиево**

Центърът е предназначен за деца и младежи от 3 г. до 29 г. Целта на услугата е предоставяне на сигурна и защитена среда за децата и младежите без увреждания, чрез индивидуална грижа и подкрепа, в условия близки до семейната среда, осигуряващи по-добро качество на живот и възможности за пълноценно развитие и социално включване. Капацитетът на услугата е 12 места, към месец януари 2017 г. ползващи услугата са 10 деца/младежи.

- **Център за обществена подкрепа (ЦОП), гр. Габрово**

ЦОП гр. Габрово предлага комплекс от социални услуги за деца в риск и техните семейства и е с капацитет 25 места, като за януари 2017 г. през услугата са преминали 94 потребители на социални услуги (в това число – родители, настойници, приемни родители, свободни консултации). В ЦОП се предоставят следните услуги: превенция на насилието и асоциалното поведение, закрила на деца, жертви на малтретиране, насилие и negliжиране, консултиране и подкрепа на деца с отклоняващо се поведение, обучение в умения за самостоятелен живот и социална интеграция – подкрепа при напускане на институциите, образователна подкрепа, деинституционализация и реинтеграция на деца, настанени в специализирани институции и др.

- **Център за обществена подкрепа ИМКА, гр. Габрово**

Услугите в ЦОП са насочени към деца и младежи в риск, от общността, деца с отклоняващо се поведение, деца с обучителни и затруднения, деца с говорни дефицити, както и деца жертви/свидетели на насилие, деца в риск от отпадане от училище, деца настанени в приемни семейства, деца настанени при близки и роднини и др. Услугите на ЦОП, ИМКА са насочени към родители и към различни специалисти работещи с деца: (възпитатели, педагози, социални работници, психолози) и др. специалисти, работещи с деца в риск в общността. Капацитетът на услугата е 25 места, но за месец януари 2017 г. услугите на ЦОП са ползвали 51 потребители. През последните 5 години, средногодишно в услугата се подкрепят около 95 деца и подрастващи, техните родители и /или разширени семейства. Осигурява се подкрепа за осиновители приемни родители

- **Център за обществена подкрепа към SOS Детски селища, гр. Габрово**

Предоставяните в ЦОП услуги са предназначени за деца от 0 до 18 години, младежи, напускащи институции за отглеждане на деца, самотни родители и семейства, кандидати за приемни родители и осиновители, приемни родители и осиновители, професионалисти, предоставящи грижа за деца.

- **Център за обществена подкрепа (ЦОП), гр. Дряново**

Ползватели на услугата са: деца от 0 до 18 години в риск и техните семейства, семейства, които не могат да се справят с проблемите и търсят професионална подкрепа за отглеждане и възпитание на детето, деца и младежи, застрашени от отпадане от училище, деца от общността, с които се работи по превенция на рисковото поведение. Капацитетът на ЦОП е 15 места, за януари 2017 г. услугите са ползвали 42 потребители.

- **Център за обществена подкрепа (ЦОП), гр. Севлиево**

ЦОП предоставя социалната услуга за деца и семейства в риск, целяща превенция на изоставянето, на насилието и отпадане от училище; деинституционализация и реинтеграция на деца; обучение в умения на самостоятелен живот и социална интеграция на деца от институции; консултиране и подкрепа на семейства в риск; оценяване и обучение на бъдещи приемни родители и осиновители; консултиране и подкрепа на деца с противообществени прояви. Капацитетът е 40 места. Към 31.12.2016 г. активните случаи, по които се работи в ЦОП са 63, обслужените потребители през 2016 г. - 137. По „Превенция на изоставянето” се е работило по 37 случая, в направление „Реинтеграция” – 42 случая, по „Превенция на отпадане от училище” – 20 случая. 114 случая на социално-педагогическо консултиране на деца с поведенчески проблеми и техните семейства и подкрепа и консултиране деца и семейства от общността.

- **„Комплекс за социално-здравни услуги за деца и семейства“ в община Габрово**

В Комплекса се предоставят интегрирани здравно-социални услуги в подкрепа на семейства с деца от 0 до 7 години, включително с увреждания, на деца от 0 до 7 години в риск и техните семейства и на деца и възрастни в риск. Услугите, които се предоставят в Комплекса включват: Ранна интервенция на уврежданията; Предоставяне на психологическа подкрепа и консултиране на бъдещи и настоящи родители за формиране и развитие на родителски умения; Подкрепа за осигуряване на здравна детска консултация и дейности по превенция на заболяванията; Индивидуална педагогическа подкрепа на деца с увреждания; Допълнителна педагогическа подготовка за повишаване на училищна готовност за равен старт в училище.

- **Общностен център за социални, здравни, образователни услуги за деца от 0 до 7-годишна възраст и техните родители в Община Севлиево**

През м. август 2016 г. стартира проект „Равен шанс за всички”, който е продължение на Проекта за социално включване, финансиран от Световната банка за деца от 0 до 7 годишна възраст и техните семейства. Той се финансира по ОП РЧР и е на стойност 557135,96 лв. с продължителност 29 месеца или до 31.12.2018 г. Услугите, които се предоставят са: „Ранна интервенция на уврежданията”, „Индивидуална педагогическа подкрепа за деца с увреждания”, „ Предоставяне на психологическа подкрепа и консултиране на бъдещи и настоящи родители за формиране и развитие на родителски умения”, „Семейно консултиране и подкрепа” „Индивидуална и групова

работа с деца и родители , включително и с деца и родители, които не са от уязвими групи, с цел посещаване на детска градина”, „Подкрепа за осигуряване на здравна детска консултация и дейности по превенция на заболяванията”. В настоящия момент 22 специалисти-консултанти в пет услуги работят в Центъра, като обслужват деца от 0 до 7-годишна възраст и техните родители.

2. Доставчици на услуги за свободното време на децата и учениците

В тази категория попадат неправителствени организации, клубове, читалища и други организации, в чиито приоритети са подкрепа на детското и младежко развитие извън училище, които насърчават неформалното и гражданското образование на подрастващите.

На територията на област Габрово работят редица неправителствени организации. Някои от тях имат постоянни дейности насочени към децата и младежите в училищна възраст, целева група на настоящата стратегия, а други имат периодични дейности по време на ваканции или в други времеви отрязъци, в зависимост от осигуреното финансиране. Някои от тях са: Сдружение „ИМКА” в Габрово, Сдружение „Социален диалог”, Организацията на Българския младежки червен кръст , Младежкия съвет за наркотични вещества и др.

• Сдружение ИМКА-Габрово

Сдружение ИМКА-Габрово е младежка организация, която работи вече 25 години в подкрепа на развитието на младите хора в Габровска област и в България и най-вече младежката активност, доброволчество и гражданско участие. Сдружението работи още за насърчаване на младежкото развитие, изследване на проблемите на младите хора в общността, предоставяне на младежки информационни, консултантски и обучителни услуги и осъществяване на програми за свободното време. Организацията натрупа значителен опит и практика за осигуряване на непрекъсната подкрепа за младите хора в процеса на набиране и разпределяне на средства от младежки фонд за осъществяване на младежки проекти и инициативи, в отговор на местни предизвикателства. Организацията е доставчик на социални услуги в общността - Център за обществена подкрепа и доставчик на младежки информационни и консултантски услуги с подкрепата на Националната програма за младежта и програма Еразъм +.

През годините сдружение ИМКА Габрово умело развива и надгражда капацитета на екип от младежки обучители, които предоставят обучения и консултации по широк диапазон от теми, свързани с младежкото развитие, а именно: личностно развитие и развитие на базисни социални умения, развитие на организационни компетенции – управление на времето, работа в екип, управление на доброволци, преодоляване на конфликти, набиране на средства, подготовка на младежки проекти и на еднократни доброволчески инициативи и др. В допълнение на това, благодарение на ефективното взаимодействие с международни партньорски организации обучителния екип има възможност да обучава и по теми свързани с Европейско гражданство, права на децата, детско и младежко участие, межкултурно общуване, глобално образование и образование за развитие и др. По време на акции и кампании организацията има практика да мобилизира сравнително големи групи доброволци (средногодишно повече от 30 доброволци). В сферата на младежкото доброволчество ИМКА-Габрово работи по стандартите на Националния Алианс за работа с Доброволци и Европейския съюз на

ИМКА. Организацията поддържа разнообразна ресурсна библиотека с обучителни материали на български и английски език, по редица теми свързани младежко развитие, организационно развитие на младежки групи и организации, създаване на партньорства и работа в мрежа и др.

• Младежки център – Севлиево

На територията на община Севлиево функционира Общински младежки Център. Чрез него Община Севлиево осъществява своята политика за младите хора. Младежки център е звено, което има за цел да популяризира доброволчеството, като средство за развитие на конкретни умения и навици сред младите хора и като ресурс, който е полезен не само за тях самите, но и за цялото общество. Доброволците, с които работи Младежки център, са неговият най-ценен ресурс, защото това са хората, които планират и осъществяват всички проекти и инициативи, насочени към младежите в Севлиево. В Младежки център функционират два клуба – “Прочит между редовете” и “Киномания”. Журналистически клуб “Прочит между редовете” се организира за млади хора, които имат желание да творят, да направят ученическият си живот по-интересен и по-пълноценен, като същевременно имат и свой електронен вестник – Младежи.net. Клуб “Киномания” е създаден за младите хора с развлекателна цел. На мултимедийния екран се правят прожекции на филми, съобразени с възрастта и интересите на доброволците, като след това има обсъждане и дискутиране. Задачите, които Младежки център – Севлиево си поставя за реализиране в бъдеще са свързани с целенасочена работа за популяризиране на доброволчеството, осъществяване на инициативи, заедно с училищата за подобряване диалога между учители и ученици, но най-вече създаване на възможности младите хора сами да решават своите проблеми и да градят своето бъдеще.

• Сдружение „Промяната е в теб” - Трявна

Сдружението работи активно на територията на община Трявна за личностното развитие на децата и учениците. То е създадено през 2014г. в подкрепа на младите хора, които желаят да разширят своя кръгзор и да направят реална промяна в собствените си общества чрез използване и прилагане на това, което са научили от цял свят. Основна цел на сдружението е да се създаде мост между неформалното и формалното образование, както и мост между правителствените институции, бизнеса и обществото. Организацията цели чрез използване на неформални методи и подходи да насърчава доброволчеството и неформалното образование като средство за мотивиране на младите хора да учат по-усърдно и да бъдат по-отворени към различни култури, религии, полове, националности и т.н. Сдружението работи активно по програма „Еразъм +“ и има изградена мрежа от национални и международни контакти и утвърдени сътрудничества. Има установени добри контакти с доброволци от Испания, Италия, Франция и Румъния. С тяхна помощ са организирани различни мероприятия за децата и младите хора в Трявна. Комуникацията с чужденци-доброволци мотивира жителите на града да учат чужди езици и научават повече за други култури. По-голяма част от дейностите на сдружението, проведени в гр. Трявна са организирани с помощта на младежи за деца, като например: летен лагер, поход, работа с глина, доброволчески клуб. Освен дейностите на местно ниво, сдружението прави всичко възможно да ограмотява младите хора и да им дава възможност да посещават други държави и учат по неформален начин заедно с техни връстници от чужбина. До този момент на международни младежки обмени и обучения са изпратени повече от 200 човека.

• Сдружение МОГА – Дряново

От три години Сдружение МОГА работи в посока подкрепа развитието на деца и младежи на територията на община Дряново, в това число и активно доброволчество и гражданско участие. Организират се с участието на деца и младежи от града, множество инициативи по подобряване и поддържане на облика на гр. Дряново. Реализират се благотворителни, образователни и развлекателни инициативи, както и дискусии, курсове, обучения в посока личностно развитие. Сдружението продължава и менторската програма „Голямото надъхване” започната през 2015 год., в която се организират срещи между интересни, успешни в различни сфери личности и ученици и учители от Дряново и околността.

ИЗВОДИ:

- В област Габрово функционират 18 социални услуги за деца и младежи до 18г. Услугите са достатъчно като брой и вид, за да удовлетворят потребностите на целевата група. Социалните услуги в общността могат да се използват като ресурс за интеграция на децата в детската градина и в училище и спомагане адаптацията на деца в неравностойно положение или рискови социални групи.
- В социалните услуги работят мултидисциплинарни екипи от специалисти: социални работници, психолози, логопеди, здравни специалисти и др., които предоставят почасови или целодневни услуги за детето и семейството, включително и на терен – в дома им и в общността, в която живеят.
- По отношение на териториалното им разпределение те са концентрирани предимно на територията на общинските центрове и обхващат най-вече ползватели от града. Това е характерно в поголяма степен за общините Габрово и Трявна, където са разположени съответно 95% и 100% от услугите в града. В другите две общини разпределението на услугите е по-равномерно - за Дряново (54,55% в града към 45,45% в малки населени места) и Севлиево (58,82% в града към 41,18% в малки населени места).
- В периода 2011-2015 г. в изпълнение на държавната политика по деинституционализация на територията на областта се премина към резидентен тип услуги за деца без родители, „Приемна грижа” и подкрепа чрез услуги в общността. Тази стъпка е от съществено значение за личностното развитие на една от основните рискови групи деца и ученици.
- С оглед постигане на по-добри резултати в личностното развитие е необходима по-добра координация между училището (детската градина), в което учи детето със СОП/в риск и социалните услуги, които посещава в общността. Също така е необходимо приемните родители да получават допълнителна психологическа и педагогическа помощ, която да е ориентирана именно към работата им по личностното развитие на детето.
- Посочените социални услуги извършват дейности, близки до посочените в чл. 49, ал. 1, т. 3, 5 и 6 от ЗПУО – превантивна, диагностична, рехабилитационна, корекционна и ресоциализираща работа с деца и ученици, педагогическа и психологическа подкрепа, прилагане на програми за подкрепа и обучение за семействата на децата и учениците с увреждания.
- В съществуващите социални услуги в Област Габрово работят специалисти, които могат да са полезни за предлагането на обща и допълнителна подкрепа за личностно развитие на децата и учениците в училищата и детските градини и да компенсират недостига на специалисти в училищата и детските градини. Опитът

на общините от управлението на тези услуги е полезен при вземането на решение за разкриване на нови институции по ЗПУО или за възлагане на ресурсното подпомагане на деца и ученици със СОП на лицензирани доставчици на социални услуги.

- Числеността на персонала в социалните услуги се определя съгласно утвърдената Методика за определяне на длъжностите на персонала в специализираните институции и социалните услуги в общността. При голяма част от социалните услуги има текучество на персонала поради тежката работа, ниското заплащане и липса на мотивация.
- В област Габрово функционират добре различни неправителствени организации, детски и младежки клубове и други организации, предоставящи услуги за деца и младежи до 18г. Техните услуги са гъвкави, динамични и в голяма степен са съобразени с потребностите и желанията на децата и младежите, които са преките им ползватели. За съжаление, поради недостатъчните и непостоянни финансови ресурси, осигурявани от държавния бюджет и от общинските бюджети, както и от други национални и европейски частни и обществени финансиращи програми за младежки дейности, те изпитват затруднения за своята устойчивост. Съществуващата палитра на услуги за деца, подрастващи и младежи в отделните общини могат да се използват като ресурс за личностно развитие, възможност за придобиване на социални и организационни компетенции, гражданско съзнание, придобиване на положителни нагласи към доброволчеството и др. Всички те със сигурност допринасят за израстването и развитието на децата, подрастващите и младежите и са предпоставка за тяхната успешна интеграция в живота на общността, както и за успешна професионална ориентация и реализация.
- В различните доставчици на услуги за деца и младежи, включително в услугите за свободното време работят и/или са ангажирани на доброволни начала младежки работници и други специалисти – психолози и др., които подкрепят личностното развитие на децата и младежите.
- Младежките работници, макар и малко на територията на областта, имат богат инструментариум от методи и техники за работа, присъщи за неформалното образование, които умело използват. В допълнение на това те се стремят непрекъснато да надграждат своя професионален опит, да трупат умения и опит и имат широка мрежа за подкрепа и самоподпомагане в процеса на собственото си израстване, включително участват в редица партньорски мрежи на национално и международно ниво.
- В различни форми за детски и младежки услуги, включително услуги за свободното време, на областно ниво неправителствените организации, детски и младежки клубове, читалищни форми за творчество и изява и др. обхващат около 15-20 % от децата и младежите в училищна възраст. Това, като цифра за България е добра, но потребностите от подобен род услуги са далеч по-големи. За съжаление липсата на финансови средства, както и недостатъчните възможности за развитие на този сектор от страна на общините и отделните общности, обществените организации, родителите, бизнеса и други заинтересовани страни на територията на областта препятстват тяхното устойчиво развитие и поэтапното разширяване на обхвата им.
- Съществува потребност от по-тясно сътрудничество между всички участници и всички заинтересовани страни в процеса на реализиране на областната стратегия за личностно развитие (училища, деца и младежи и техни доброволни сдружения, ученически съвети, доставчици на социални услуги за деца и младежи и техните семейства, доставчици на услуги за деца, подрастващи

и младежи в рамките на МИКЦ, доброволчески клубове в младежки центрове, библиотеки, музеи и общински администрации и др.), както и насърчаване на междуинституционалното сътрудничество и работа в мрежа, в която да се споделят ресурси и добри практики от директната работа с деца, подрастващи и младежи с оглед тяхното личностно развитие и израстване.

V. КАДРОВИ РЕСУРС

В образователни институции на територията на областта работят близо 1240 души на педагогически длъжности, грижещи се за подрастващото поколение. Непрекъснато се подобрява квалификацията на педагогическите кадри, а образователно-възпитателната работа се осъществява на високо конкурентно равнище. Ежегодно училища и детски градини приемат и изпълняват квалификационни програми. Директорите преминават постоянни курсове за повишаване на управленческите си умения. Усъвършенстват се вътрешноучилищните системи за оценяване и стимулиране труда на учителите.

При освобождаване на учителско място се дава шанс на млади специалисти, на които се предава добрия педагогически опит и същевременно се стимулират за внедряване на иновации в учебния процес. Едва около 5% от педагозите са на възраст до 30 години. Необходима е целенасочена работа за мотивиране, стимулиране и насочване на младите хора към избор на професията „учител”, предвид потребностите и възможността за реализация в общината. Необходими са мерки за допълнително мотивиране, окуражаване и непрекъснато развитие на новите /младите учители, включително въвеждане на супервизия и адекватна методическа подкрепа, която е крайно необходима с цел превенция на професионално прегаряне, демотивация и влошаване на качеството на образователния процес. Фактът, че през последните години се увеличава броят на децата със СОП, интегрирани в детските градини и училища, налага качествена промяна на образователните методи и подходи, оказване на допълнителна подкрепа на учителите от страна на педагогически съветници и психолози, включително на външни за училището специалисти, които да подпомогнат учителите в изпълнение на техните непосредствени образователни и възпитателни задачи, с оглед специфичните потребности на децата, подрастващите и младежите в училище. В допълнение на това нараства необходимостта от логопеди, специални педагози и психолози, които към настоящия момент са недостатъчни и следва да се търсят възможности за привличането им на територията на отделните общини чрез предоставяне на общински жилища, възможности да получават допълнителни средства за транспорт и др. Недостиг има и на ресурсни учители. Към момента няма достатъчно сурдо и тифло педагози, но децата със сензорни увреждания се обучават в специални училища.

Таблица 10. Данни за персонала в училищата и ДГ и други специалисти на територията за уч. 2016 / 2017 г.

Училище / ДГ	Населено място	Персонал			Педагогически специалисти													
		Общ брой	Педагогически	Непедагогически	Директор	Зам.-директор	Учител	Учител, ЦОУД	Психолог	Педагогически съветник	Логопед	Ресурсен учител	Учител на деца с умствена изостаналост	Рехабилитатор на слуха и говора	Корепетитор	Треньор по вид спорт	Ръководител на направление ИКТ	Външни лектори/ИИД
НУ "Васил Левски"	Габрово	26,5	17	8	1	-	9	5	-	0,5	1	-	-	-	-	-	-	2
ОУ "Ран Босилек"	Габрово	42,5	35	7	1	1	22	10	-	0,5	-	-	-	-	-	-	-	1
ОУ "Неофит Рилски"	Габрово	48	39	9	1	1	24	12	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
ОУ "Цанко Дюстабанов"	Габрово	16,75	12	4,75	1	-	-	2	-	1	-	-	-	-	-	-	-	4
ОУ "Христо Ботев"	Габрово	34,5	26	9	1	-	18	5	-	0,5	1	-	-	-	-	-	-	-
ОУ "Иван Вазов"	Габрово	28	22	6	1	-	13	5	1	-	-	-	-	-	-	-	-	2
ОУ "Св. Св. Кирил и Методий"	Габрово	76	60	16	1	2	36	17	1	1	1	1	-	-	-	-	-	-
СУ "Райчо Каролев"	Габрово	73	57	16	1	1	42	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-
СУ "Отец Паисий"	Габрово	51	42	9	1	1	27	10	1	-	1	1	-	-	-	-	-	1
ПМГ "Акад. Иван Гюзелев"	Габрово	64	46	18	1	2	41	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	3
ПУ "Николай Палаузов"	Габрово	10	7	3	1	-	-	-	-	-	-	-	7	-	-	-	-	-
Национална Априловска гимназия	Габрово	57	46	11	1	2	41	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	10
ПТГ "Д-р Никола Василиади"	Габрово	56	45	11	1	3	44	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1	2
ПГТ "Пенчо Семов"	Габрово	58	37,5	20,5	1	2	32,5	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-

ПГ по строителство	Габрово	12	7	5	1	-	6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	5
СУ „М. Райкович“	Дряново	59	47	12	1	-	33	14	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-
ПГИ „Рачо Стоянов“	Дряново	16	14	2	1	-	12	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	2
СУ „Васил Левски“	Севлиево	99,5	80	19,5	1	3	65	10	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-
ОУ „Христо Ботев“	Севлиево	33,5	24	9,5	1	1	22	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
ОУ „Стефан Пешев“	Севлиево	66	52,5	13,5	1	2	49,5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
ОУ „Емилиян Станев“	с. Ряховците	14	9	5	1	-	6	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
ОУ „Св. Св. Кирил и Методий“	с. Градница	17,5	13	4,5	1	-	9	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
ОУ „Свети солунски братя“	с. Крамолин	13	9	4	1	-	7	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
ОУ „Св. Св. Кирил и Методий“	с. П. Славейков	16,5	10,5	6	1	-	6,5	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
ОУ „Васил Левски“	с. Шумата	17,5	13	4,5	1	-	9	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
ОУ „Св. Св. Кирил и Методий“	с. Душево	18,5	14	4,5	1	-	10	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
ОУ „Христо Ботев“	с. Добромирка	13,5	9	4,5	1	-	6	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
ПГ „Марин Попов“	Севлиево	20	17	3	1	-	13	2	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
ПГМЕТ „Ген. Иван Бъчваров“	Севлиево	47	34	13	1	2	30	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
ПГТМ - Градница	с. Градница	27	17	10	1	-	16	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
НГПИ „Тревненска школа“	Трявна	31	23	8	1	-	20	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3
ОУ „В. Левски“	гр. Плачковци	13	11	2	1	-	9	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
СУ „Петко Р. Славейков“	Трявна	56	44	12	1	1	29	11	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-
ОУ „Проф. П. Н. Райков“	Трявна	23	17	6	1	-	13	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2
СУ „Ангел Кънчев“	гр. Плачковци	11	6	5	1	-	3	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2
Общо за училищата:		1265,75	962,5	301,75	35	24	723,5	127	6	11,5	4	2	7	-	-	-	11	39
ДГ "Дъга"	Габрово	26,25	11,5	14,75	1	-	9,5	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
ДГ "Първи юни"	Габрово	28	13	15	1	-	8	-	1	-	1	1	1	-	-	-	-	-
ДГ "Ран Босилек"	Габрово	24	12,5	11,5	1	-	10,5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
ДГ "Мечо Пух"	Габрово	25	13	12	1	-	12	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

ДГ "Мики Маус"	Габрово	27,5	14,5	13	1	-	12,5	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
ДГ "Младост"	Габрово	25	13	12	1	-	12	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
ДГ "Перуника"	Габрово	38	21	17	1	-	20	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
ДГ "Радост"	Габрово	40	22	18	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
ДГ "Слънце"	Габрово	28	15	13	1		14	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
ДГ "Явор"	Габрово	36	21	15	1		17	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
ДГ „Детелина“	Дряново	33,5	18	15,5	1	-	17	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
ДГ „Слънце“	Севлиево	40,5	18	22,5	1	-	18	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-
ДГ „Пролет“	Севлиево	38,5	18	20,5	1	-	17	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
ДГ „Щастливо детство“	Севлиево	25	12	13	1	-	11	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
ДГ „Радост“	Севлиево	30,5	17	13,5	1	-	16	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
ДГ „Мечо Пух“	с. П. Славейков	42	23	19	1	-	22	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
ДГ „Калина“	Трявна	20	10	10	1	-	9	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
ДГ „Светлина“	Трявна	17	9	8	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
ДГ „Осми март“	гр. Плачковци	9	4	5	1	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Общо в ДГ:		553,75	284,5	269,25	19	-	228,5	-	3	-	4	1	1	-	-	-	-
Общо:		1807,5	1241	565	53	24	949	125	9	11,5	8	3	8	-	-	-	11

В основата на Закона за предучилищното и училищното образование е приобщаващото образование, което е процес на осъзнаване, приемане и подкрепа на индивидуалността на всяко дете или ученик и на разнообразието от потребностите им чрез активиране и включване на ресурси, насочени към премахване на пречките пред ученето и научаването и към създаване на възможности за развитие и участие на децата и учениците във всички аспекти на живота на общността. В този процес от особена важност са партньорските взаимоотношения между образователните институции и всички други заинтересовани страни.

С оглед повишаване на професионалните компетентности на педагогическите специалисти на регионално ниво през учебната 2015-2016г. са създадени условия за квалификация в 36 училища, 27 градини, 3 обслужващи звена от областта в изпълнение на плана за 2014-2020 г. по Националната стратегия за развитие на педагогическите кадри. Чрез пряко допитване до учители и директори на 10 работни срещи бяха проучени и анализирани потребностите от квалификация на педагогическите кадри. Съгласно разработения от РУО - Габрово план за квалификационна дейност за учебната 2015-2016г. са организирани и проведени 37 обучения с 889 обучени. Обучения за преподавателите в Област Габрово се осигуряват и в рамките на Национална програма „Квалификация“ 2017.

От гледна точка на това, че квалифицираният педагогически персонал е залог за личностното развитие на децата и учениците, е необходимо провеждането на непрекъснати обучения в контекста на ученето през целия живот.

Друга предпоставка за личностното развитие на децата и учениците е изграждането на ефективна училищна среда чрез съвременни и иновативни методи и практики за преподаване и учене, които да стимулират за личностен напредък. Преподавателите отново имат решаващо значение за мотивираща среда за учене. Обучението по тази тема ще насочи педагогическите специалисти към прилагане на методи и стратегии за ефективна комуникация с ученици и родители, управление на класната стая, осигуряване на позитивна педагогическа подкрепа, работа в мултикултурна среда и прилагане на ефективни техники за справяне в различни ситуации. Идентифицирани са дефицити при създаването на ефективна и подкрепяща училищна среда като например: ефективно прилагане на базисните принципи заложи в закона за закрила на децата, насърчаване на детското и младежко участие, приемането на всяко дете и всеки млад човек за ценност, наред със своите таланти, ресурси и дефицити, както и по- широко използване на информационните технологии в обучението; при владене на модерните и алтернативни практики на преподаване, които предполагат учителите да имат основно медиаторна функция; при използване на модерни методи за оценяване знанията на учениците чрез работа по проекти; при разработване на интерактивни тестове и използване на on-line тестове, практически задачи, работа с казуси, посещения на културни, и обществени институции, включително и бизнес организации в отделните общности и др.

Таблица 11. Данни за изградените партньорства между образователните институции и други заинтересовани страни

Населено място	Училище/ ДГ	Изградени партньорства					
		НПО	Културни институции	Доставчици на социални услуги (ЦОП, ЦНСТ и др.)	Клубове	Партньорства по проекти, свързани с подкрепа на учениците	Други
Габрово	НУ "Васил Левски"	-	ДТ „Рачо Стоянов“	ЦОП към Община Габрово	спортни	-	ОД на МВР - Габрово
Габрово	ОУ "Ран Босилек"	ИМКА-Габрово	Драматичен театър „Рачо Стоянов“ Габрово, Държавен куклен театър Габрово, Дом на хумора и сатирата, Регионален исторически музей Габрово	ЦОП към Община Габрово	ФК „Янтра“-1990 „Чардафон Орловец“ СБК СК „Некст“ СКТМ-Габрово	-	"Веда Консулт“
Габрово	ОУ "Неофит Рилски"	ИМКА-Габрово	Читалище „Априлов – Палаузов“	ИМКА и ЦОП към Община Габрово	ФК „Янтра 1919“ Тенис клуб „Българов“ Клуб по спортно ориентиране „Узана“ Спортен клуб по ски и биатлон „Узана“	-	-
Габрово	ОУ "Цанко Дюстабанов"	-	-	ИМКА и ЦОП към Община Габрово	-	ЦМЕД“АМАЛИПЕ“-проект “Малък гранд“	-
Габрово	ОУ "Христо Ботев"	-	-		БК“Чардафон-Орловец”		"Веда Консулт“
Габрово	ОУ "Иван Вазов"	ИМКА-Габрово	Регионален исторически музей Габрово Музей на образованието Дом на хумора и сатирата	ЦОП към Община Габрово	Тенис клуб „Българов“ СК „Узана-2007“ КСО „Узана“ ФК „Янтра“ БК „Чардафон – Орловец“ ФТС „Маркотей“	ТК „Българов“, СК „Узана -2007“, КСО „Узана“	-
Габрово	ОУ "Св. Св. Кирил и Методий	-	Музей на образованието Регионален исторически музей Габрово	ЦОП към Община Габрово	-	-	Център за кариерно ориентиране
Габрово	СУ "Райчо Каролев"	ИМКА-Габрово	Регионален исторически музей Габрово РБ „Априлов-Палаузов“	ЦОП към Община Габрово	Бадминтон, карате, волейбол, футбол	РБ „Априлов-Палаузов“	-
Габрово	СУ "Отец Паисий"	-	Детски състав за арт-танци“Смехоранчета“; състав за народни танци -Боженци	ЦОП към община Габрово	ФК „Янтра 2013“ „Янтра 1919“ „Янтра-Габрово“ ХК Бъки БК Чардафон Тенис клуб Боксов клуб „Габрово 91“	Бенефициенти: „Подкрепа за равен достъп и личностно развитие“; „Твоят час“	-
Габрово	ПМГ "Акад. Иван Гюзелев"	ИМКА-Габрово	Регионален исторически музей РБ „Априлов-Палаузов Държавен архив Дом на културата Институт Конфуции – София	ЦОП към Община Габрово	Баскетболен клуб „Чардафон“	Фондация „Благотворител“ по проект „Часовете, които ни дават сила“ ЦКО-Габрово –проект „Кариерно ориентиране в училищното образование“	Астрономическа обсерватория и планетариум

Габрово	ПУ "Николай Палаузов"	СБЗ за лица с интелектуални затруднение	Куклен театър	ЦНСТДМУ Габрово	-	Сдружение за подпомагане на Габрово-Тун	-
Габрово	Национална Априловска гимназия	ИМКА-Габрово, Интеракт, Мечти и отбори, Български младежки червен кръст	Регионален исторически музей Габрово РБ „Априлов-Палаузов” Музей на образованието МАИР „Боженци” ЕМО „Етъра” Драматичен театър „Рачо Стоянов”	ЦОП към Община Габрово; Общински център по наркотични вещества; Център за кариерно ориентиране	-	Българо – американска програма „Фулбрийт“ финансирана от Америка за България; Асоциация на Кеймбридж училища в България; DSD – училища в България Астрономическа обсерватория и планетариум Габрово	-
Габрово	ПТГ "Д-р Никола Василиади"	ИМКА	Дом на хумора и сатирата, ДТ „Рачо Стоянов“	ЦОП към Община Габрово	-	Информационно обслужване, ЦКО, Метал-СОД, Дочев - Инженеринг	Общински център за наркотични вещества
Габрово	ПГТ "Пенчо Семов"	Търговско промишлена палата; ИМКА; Джуниър Ачийвмънт	Регионален исторически музей; Дом на хумора и сатирата; Музей на образованието; АЕК „Етъра”; Художествена галерия „Хр. Цокев”	ЦОП към Община Габрово	СК „Акроарт” БК „Габрово-91” РК „Янтра” ФК ХК „Бъки” ТД „Узана” БК „Чардафон”	По проект „Ученически практики” – счетоводни кантори и фирми; хотели и ресторанти на територията на Габрово, Севлиево, Трявна;	Община Габрово Областна управа Център за кариерно ориентиране
Габрово	ПГ по строителство	-	-	-	-	-	-
Дряново	СУ „Максим Райкович“	Да	Читалища в града	ЦОП	Да- футбол и ориентиране	Да – ЦМЕДТ „Амалипе“ В. Търново	-
Дряново	ПГИ „Рачо Стоянов“	ТСД „Бачо Киро“	Читалища	-	-	-	-
Севлиево	СУ „Васил Левски”	Училищно настоятелство Младежки център Център за творческо обучение	НЧ „Развитие – 1870“ Исторически музей Градска библиотека Градска художествена галерия	ЦОП ЦНСТДМ ДЦДМУ	СК по плуване СК по волейбол СК по баскетбол СК по таекуон-до СК по самбо и джудо Детско-юношеска школа по футбол СК по борба СК по джудо и самбо	Център за развитие на човешките ресурси Фондация „Еврика“	МКБППМН ЦПЛР-ДК „Йовко Йовков“
Севлиево	ОУ „Христо Ботев”	Училищно настоятелство Младежки център	НЧ „Развитие – 1870“ Исторически музей Градска библиотека Градска художествена галерия	ЦОП ДЦДМУ ЦНСТДМ	-	-	МКБППМН ЦПЛР-ДК „Йовко Йовков“
Севлиево	ОУ „Стефан Пешев”	Училищно настоятелство Младежки център	НЧ „Развитие – 1870“ Исторически музей Градска библиотека Градска художествена галерия	ЦОП ДЦДМУ	СК по бадминтон СК по таекуон-до СК по самбо и джудо СК по карате Детско-юношеска школа по футбол	-	МКБППМН ЦПЛР-ДК „Йовко Йовков“
с. Ряховците	ОУ „Емилиян Станев”	-	НЧ „Пробуда-1907“	ЦОП	СК „Млад огнеборец“	-	МКБППМН ЦПЛР-ДК „Йовко Йовков“
с. Градница	ОУ „Св. Св. Кирил и Методий”	-	НЧ „Паисий Хилендарски -1908“	ЦОП	-	-	МКБППМН ЦПЛР-ДК „Йовко Йовков“
с. Крамолин	ОУ „Свети солунски братя”	-	НЧ „Напредък-1887“	ЦОП	-	-	МКБППМН ЦПЛР-ДК „Йовко Йовков“
с. П. Славейков	ОУ „Св. Св. Кирил и Методий”	-	НЧ „Възраждане–1927“	ЦОП	-	-	МКБППМН ЦПЛР-ДК „Йовко Йовков“

							Йовков“
с. Шумата	ОУ „Васил Левски“	-	НЧ „Напредък-1921“	ЦОП	-	-	МКБППМН ЦПЛР-ДК „Йовко Йовков“
с. Душево	ОУ „Св. Св. Кирил и Методий“	-	НЧ „Сполука– 1920“	ЦОП	-	-	МКБППМН ЦПЛР-ДК „Йовко Йовков“
с. Добромирка	ОУ „Христо Ботев“	-	НЧ „Пеньо Пенев– 1895“	ЦОП	-	ЦОИДУЕМ АМАЛИПЕ	МКБППМН ЦПЛР-ДК „Йовко Йовков“
Севлиево	ПГ „Марин Попов“	Училищно настоятелство Младежки център Център за творческо обучение	НЧ „Развитие – 1870“ Исторически музей Градска библиотека Градска художествена галерия	ЦОП	Детско-юношеска школа по футбол СК по борба	-	МКБППМН фирми
Севлиево	ПГМЕТ „Ген. Иван Бъчваров“	Училищно настоятелство Младежки център	НЧ „Развитие – 1870“ Исторически музей Градска библиотека Градска художествена галерия	ЦОП	Детско-юношеска школа по футбол СК по волейбол СК по баскетбол СК по борба СК по таекуон-до СК по карате	Център за развитие на човешките ресурси Национален алианс за работа с доброволци	МКБППМН фирми
с. Градница	ПГТМ - Градница	Училищно настоятелство Младежки център	НЧ „Паисий Хилендарски -1908“	ЦОП	-	-	МКБППМН фирми
Трявна	НГПИ „Тревненска школа“	Училищно настоятелство	Фонд 13 века България, НХА, Великотърновски университет, Нов български университет	-	-	Сдружение „Промяната е в теб“, „ИМКА“ - Габрово	-
Плачковци	ОУ „В. Левски“	-	Народно читалище „Пробуда 1924“	РЦПППО- Габрово ЦСРИ- Трявна	Клуб на пенсионера, Клуб „Капитан дядо Никола „ към Национално дружество „Традиция“, ОФК „Балкан“	-	Кметство, община
Трявна	СУ „Петко Р. Славейков“	„Промяната е в теб“	Народно читалище „П. Славейков 1871“; Спец. музей Трявна	ЦСРИ Трявна	ОФК „Трявна“- гр. Трявна; БК „Зограф“ – гр. Трявна, СКЛА „Хаммер-ХВ-Трявна“, Клуб по карате „Даймио“; Тенис клуб „Българов“	-	-
Трявна	ОУ „Проф. П. Н. Райков“	-	-	-	-	-	SOS “Детски селища“ Трявна
Плачковци	СУ“Ангел Кънчев“	-	Народно читалище „Пробуда 1924“	-	-	-	-
Габрово	ДГ "Дъга"	-	-	-	-	Обществен дарителски фонд	-
Габрово	ДГ "Първи юни"	Детски отдел Библиотека	ЦОП	ЦНСТ, кв.Борово, кв. Велчевци ФК“Янтра” БК“Чардафон”	-	-	-
Габрово	ДГ "Ран Босилек"	-	Регионален исторически музей; Музей на образованието ЕМО „Етьр“, Регионална	ЦОП към Община Габрово	-	Регионален център за подкрепа на процеса на приобщаващото образование - Габрово,	-

			библиотека „Априлов-Палаузов”, Дом на хумора и сатирата; ДКТ- Габрово, ДТ „Рачо Стоянов”				
Габрово	ДГ "Мечо Пух"	-	Регионален исторически музей Музей на образованието РБ „Априлов-Палаузов”, ДКТ- Габрово ДТ „Рачо Стоянов”	ЦОП към Община Габрово ЦНСТ, SOS Детски селища, АСП ДСП- Габрово	-	Регионален център за подкрепа на процеса на приобщаващото образование - Габрово, Център „Келер”	-
Габрово	ДГ "Мики Маус"	ИМКА-Габрово	Дом на хумора и сатирата Регионален исторически музей Музей на образованието РБ „Априлов-Палаузов”	ЦСИРДАС”Келер”	„Клуб на доброволеца” към ИМКА	ГТПП-Европа директно	-
Габрово	ДГ "Младост"	-	Регионален исторически музей Музей на образованието РБ „Априлов-Палаузов” ЕМО „Етър”, Дом на хумора и сатирата ДКТ- Габрово, ДТ „Рачо Стоянов”, МИАР „Боженци”	ЦОП към Община Габрово ЦНСТ, SOS Детски селища, АСП- ДСП- Габрово	-	Регионален център за подкрепа на процеса на приобщаващото образование - Габрово, Център „Келер”	-
Габрово	ДГ "Перуника"	Женско дружество Майчина грижа“	Дом на хумора и сатирата, ЕМО „Етър”, Музей на образованието	ЦОП към Община Габрово			
Габрово	ДГ "Радост"	-	-	-	-	-	-
Габрово	ДГ "Слънце"	ЕЦИОНК	-	РЦПППО-Габрово	-	Сдружение “Слънчев дом 2011 „ЕООД	-
Габрово	ДГ "Явор"	-	Дом на хумора и сатирата	-	-	-	-
Дряново	ДГ „Детелина“	-	Читалища	ЦОП	-	Община Дряново	-
Севлиево	ДГ „Слънце”	Училищно настоятелство Сдружение на жените „Надежда - 2001	НЧ „Развитие – 1870“ Исторически музей Градска библиотека Градска художествена галерия	Общностен център	-	-	ЦПЛР-ДК „Йовко Йовков“
Севлиево	ДГ „Пролет”	Училищно настоятелство Сдружение на жените „Надежда - 2001	НЧ „Развитие – 1870“ Исторически музей Градска библиотека Градска художествена галерия	Общностен център	-	-	ЦПЛР-ДК „Йовко Йовков“
Севлиево	ДГ „Щастливо детство”	Училищно настоятелство Сдружение на жените „Надежда - 2001	НЧ „Развитие – 1870“ Исторически музей Градска библиотека Градска художествена галерия	Общностен център	-	-	ЦПЛР-ДК „Йовко Йовков“
Севлиево	ДГ „Радост”	Училищно настоятелство Център за творческо обучение	НЧ „Развитие – 1870“ Исторически музей Градска библиотека Градска художествена галерия	Общностен център	-	Сдружение „Знание“ Сдружение „Социална подкрепа и информация“	ЦПЛР-ДК „Йовко Йовков“

		Сдружение на жените „Надежда – 2001					
с. П. Славейков	ДГ „Мечо Пух”	Училищно настоятелство Сдружение на жените „Надежда - 2001	НЧ „Възраждане– 1927“	Общностен център	-	Сдружение „Знание“ Сдружение „Социална подкрепа и информация“	ЦПЛР-ДК „Йовко Йовков“
Трявна	ДГ „Калина“	„Промяната е в теб”	музеи, читалище, библиотека	ЦСРИ, SOS „Детски селища“, Дом за стари хора	Баскетболен клуб „Зограф“, СКЛИА „Хаммер-ХВ-Трявна“	ЦСРИ	-
Трявна	ДГ „Светлина“	-	НЧ „П. Славейков 1871“, Специализиран музей	ЦОП към SOS „Детски селища“ РЦПППО- Габрово	ОФК „Трявна“- гр. Трявна; Баскетболен клуб „Зограф“ – гр. Трявна; РК „Капитан дядо Никола“ към Национално дружество „Традиция“	Проект на ММС „Спорт за деца в детските градини“	Отдел „Закрила на детето“
гр. Плачковци	ДГ „Осми март“	-	-	ЦОП към SOS „Детски селища“	-	-	Център за социална рехабилитация и интеграция - Трявна

ИЗВОДИ:

- Осигуряването на качествени преподавателски кадри е от съществено значение за ефективно посрещане на разнообразието от потребности на всички деца и ученици. В област Габрово са покрити основните нужди от качествен преподавателски персонал. Има недостиг на преподаватели по чужди езици, природни науки, математика и информатика и начални учители. Голяма част от кадрите в сектор „образование“ са над 55 години, като същевременно липсва интерес у младите хора към професията „учител“. Възрастовата разлика при учениците и учителите създава и бариери в комуникацията между отделните поколения.
- Планирането на квалификационната дейност в образователните институции в област Габрово се осъществява след идентифициране на потребностите на педагогическите специалисти от допълнителна квалификация. Осигурените обучения съответстват на реално възникналите нужди.
- Спецификите на общата и допълнителна подкрепа за личностно развитие на отделните целеви групи и индивидуалното развитие на всяко дете, налагат допълнително обучение.
- Всички детски градини и училища имат добре изградени партньорства с различни организации, клубове, центрове за обучение, социални услуги, което създава предпоставки за комплексен подход към личностното развитие на децата и учениците.
- Макар че в почти всички училища и детски градини има ученици със СОП, повечето не биха могли самостоятелно да поддържат норма за преподавателска заетост на един ресурсен учител. Те ще се нуждаят от специалисти от Центровете за подкрепа за личностно развитие или Регионален център за подкрепа на процеса на приобщаващо образование и Център за специална образователна подкрепа, или ще споделят един и същ специалист на непълнен работен ден.

- Групата деца и ученици със специални образователни потребности, които се нуждаят от допълнителна подкрепа за личностно развитие, е много разнообразна по своя състав и особености в отделните училища, детски градини и общини. Това изисква много конкретен подход при планиране на необходимите ресурси и нагласяне на институционалните практики към индивидуализирана грижа, както и гъвкави решения на място и в сътрудничество с другите институции (НПО, спортни клубове, доставчици на социални услуги, библиотеки, културни институции, музеи, читалища и др.).
- Два от проблемите, които следва да се решат за подобряване работата с деца/ученици със СОП са: липсата на сурдо и тифло педагози и недостатъчната компетентност на учителите по общообразователни предмети за работа с деца със специални образователни потребности и оценяване постиженията им.
- Осигуряването на привлекателна и мотивираща училищна среда е от съществено значение за развитието и успеваемостта на учениците и за повишаване качеството на учебния процес.

VI. МАТЕРИАЛНИ И ТЕХНИЧЕСКИ РЕСУРСИ ЗА ОСИГУРЯВАНЕ НА ПОДКРЕПА ЗА ЛИЧНОСТНО РАЗВИТИЕ НА ДЕЦА И УЧЕНИЦИ В ИНСТИТУЦИИ, ОРГАНИ И СТРУКТУРИ НА ТЕРИТОРИЯТА НА ОБЛАСТ ГАБРОВО.

Неизменно право на всяко дете е да получи достъп до образование, а материалните и технически ресурси в системата на предучилищното и училищното образование са от особена необходимост за децата и учениците със специални образователни потребности. Изграждането на подкрепяща образователна среда, включва подходящи архитектурни и социално-битови условия, индивидуални образователни програми, екип за комплексно педагогическо оценяване, специални учебно-технически средства, материали, помагала и пр. Достъпната архитектурна среда е от изключителна важност, тъй като липсата на такава възпрепятства посещението на учебни занятия от деца с физически увреждания. От таблица 12 става ясно че в повечето учебни заведения липсват рампи и подемни платформи, както и тактилни ивици и нехлъзгави настилки. Пригодността на помещенията и пространствата за общо ползване заедно със санитарно-хигиенните помещения за хора с увреждания не е осигурена в повечето учебни заведения към 2016 година.

Таблица 12. Достъпна архитектурна среда

Училище, ДГ, Център за подкрепа за личностно развитие, ЦОП и др.	Населено място	Достъпна архитектурна среда								
		Входни и комуникационни пространства						Пригодност на помещенията и пространствата за общо ползване за хора с увреждания		Достъпно и пригодно за хора с увреждания санитарно-хигиенно помещение
		Достъпен вход		Достъпност до помещения и пространства				Създадени условия в класни стаи и кабинети за ученици с увреждания	Използваемост на общи помещения - зала, аула, столова, физкултурен салон и др. за ученици с увреждания	
		Рампа	Подемна платформа	Безопасни парапети	Нехлъзгава настилка	Тактилни ивици	Подемна платформа			
НУ "Васил Левски"	Габрово	не	не	не	не	не	не	не	да	не
ОУ "Ран Босилек"	Габрово	не	не	не	не	не	не	не	не	не

ОУ "Неофит Рилски"	Габрово	не	не	да	не	не	не	не	у-те използват общи помещения и ресурсен кабинет	не
ОУ "Цанко Дюстабанов"	Габрово	не	не	да	не	не	не	не	не	не
ОУ "Христо Ботев"	Габрово	да		да						да
ОУ "Иван Вазов"	Габрово	не	не		да		не	не	не	не
ОУ "Св. Св. Кирил и Методий"	Габрово			да	да					
СУ "Райчо Каролев"	Габрово	да	не	да	не	не	не	да	да	да
СУ "Отец Паисий"	Габрово	не	не	не	не	не	не	не	не	не
ПМГ "Акад. Иван Гюзелев"	Габрово	да	-	да	да	не	асан-сьор	да	не	да
ПУ "Николай Палаузов"	Габрово	да	не	да	да	не	не	да	използва се една зала	не
Национална Априловска гимназия	Габрово	да	да	да	да	не	да	да	да	не
ПТГ "Д-р Никола Василиади"	Габрово	да	не	да	да	не	не	не	не	не
ПГТ "Пенчо Семов"	Габрово	не	не	да	не	не	не	класни стаи и кабинети на 1-ви етаж, които могат да се ползват	столът и физкултурният салон са на първия етаж	да
ПГ по строителство	Габрово	-	-	да	да	-	-	-	-	-
СУ "Максим Райкович"	Дряново	да	да	-	-	-	-	да	да	не
ПГИ „Рачо Стоянов“	Дряново	да	не	да	не	не	не	да	да	не
СУ „Васил Левски“	Севлиево	да	не	да	да	да	не	да	не	да
ОУ „Христо Ботев“	Севлиево	да	не	да	да	да	не	да	не	не
ОУ „Стефан Пешев“	Севлиево	да	не	да	да	да	не	да	не	не
ОУ „Емилиян Станев“	с. Ряховците	не	не	да	не	не	не	не	не	не
ОУ „Св. Св. Кирил и Методий“	с. Градница	не	не	да	не	не	не	не	не	не
ОУ „Свети солунски братя“	с. Крамолин	не	не	да	не	не	не	не	не	не
ОУ „Св. Св. Кирил и Методий“	с. П. Славейков	не	не	да	не	не	не	не	не	не
ОУ „Васил Левски“	с. Шумата	не	не	да	не	не	не	не	не	не
ОУ „Св. Св. Кирил и Методий“	с. Душево	не	не	да	не	не	не	не	не	не
ОУ „Христо Ботев“	с. Добромирка	не	не	да	не	не	не	не	не	не
ПГ „Марин Попов“	Севлиево	не	не	да	не	не	не	не	не	не
ПГМЕТ „Ген. Иван Бъчваров“	Севлиево	не	не	да	не	не	не	не	не	не
ПГТМ Градница	с. Градница	не	не	да	не	не	не	не	не	не
НГПИ „Тревненска школа“	Трявна	да	не	да	не	не	да	не	не	да
ОУ „В. Левски“	Плачковци	не	не	не	не	не	не	не	не	не
СУ „Петко Р. Славейков“	Трявна	да	не	да	не	не	не	не	не	не
ОУ „Проф. П. Н. Райков“	Трявна	не	не	не	не	не	не	не	не	не

СУ „Ангел Кънчев“	Плачковци	да	не	да	да	не	не	да	не	да
ДГ "Дъга"	Габрово							да	да	
ДГ "Първи юни"	Габрово	да	не		да	не	не		да	да
ДГ "Ран Босилек"	Габрово	не	не	не	не	не	не	не	не	не
ДГ "Мечо Пух"	Габрово	не	не	не	не	не	не	не	не	не
ДГ "Мики Маус"	Габрово	не	не	не	не	не	не	не	не	не
ДГ "Младост"	Габрово	не	не	не	не	не	не	не	не	не
ДГ "Перуника"	Габрово	да	не	не	в дворните простра- нства	не	не	не	не	не
ДГ "Радост"	Габрово									
ДГ "Слънце"	Габрово	да	да	да						да
ДГ "Явор"	Габрово	не	не	не	не	не	не	да	да	не
ДГ „Детелина“	Дряново	не	не	не	не	не	не	да	да	не
ДГ „Слънце“	Севлиево	не	не	да	не	не	не	не	не	не
ДГ „Пролет“	Севлиево	не	не	да	не	не	не	не	не	не
ДГ „Щастливо детство“	Севлиево	не	не	да	не	не	не	не	не	не
ДГ „Радост“	Севлиево	да	не	да	не	не	не	не	не	не
ДГ „Мечо Пух“	с. П. Славейков	не	не	да	не	не	не	не	не	не
ДГ „Светлина“	Трявна	не	не	не	не	не	не	не	не	не
ДГ „Осми март“	Плачковци	не	не	не	не	не	не	не	не	не
ДГ „Калина“	Трявна									

Не по-малко важна за учебния процес е материалната база. Данните за училищата и детските градини по отношение на материалната среда сочат, че всички учебни заведения имат спортна площадка, а 33 от тях разполагат с физкултурен салон и спортни съоръжения. Повече от половината /19/ учебни заведения разполагат с библиотечно-информационно обслужване, а компютърни кабинети имат възможност да използват децата и учениците от 34 учебни заведения. В самостоятелен стол се хранят учениците от 23 училища, като става ясно че и ОУ „В. Левски“ - Плачковци разполага с помещение-столова, а децата от ОУ "Цанко Дюстабанов" Габрово са на кетърингово хранене.

Материалната среда в детските градини също е в сравнително добро състояние, като 10 от общо 19 детски градини за област Габрово разполагат с физкултурен салон, 13 със спортна площадка и 15 със спортни съоръжения. Децата от 14 детски градини могат да се възползват от библиотечно-информационно обслужване, а две разполагат и с компютърни кабинети. В самостоятелен стол са хранят децата от 12 детски градини в областта.

Таблица 13. Данни за материалната среда

Училище/ДГ	Населено място	Спортна база			Библиотечно-информационно обезпечаване	Компютърни кабинети	Столово хранене
		Наличие на физкултурен салон	Наличие на спортна площадка	Осигуреност със спортни съоръжения			В самостоятелен стол
НУ "Васил Левски"	Габрово	да	да	да	не	да	не
ОУ "Ран Босилек"	Габрово	да	да	да	да	да	да
ОУ "Неофит Рилски"	Габрово	не	да	да	да	да	да
ОУ "Цанко Дюстабанов"	Габрово	да	да	да	не	да	кеърингово хранене
ОУ "Христо Ботев"	Габрово	да	да	да	не	да	да
ОУ "Иван Вазов"		да	да	да	да	да	да
ОУ "Св. Св. Кирил и Методий"	Габрово	да	да	да	да	да	да
СУ "Райчо Каролев"	Габрово	да	да	да	да	да	да
СУ "Отец Паисий"	Габрово	да	да	да	да	да	да
ПМГ "Акад. Иван Гюзелев"	Габрово	да	да	да	да	да	да
ПУ "Николай Палаузов"	Габрово	да	да				не
Национална Априловска гимназия	Габрово	да	да	да	да	да	не
ПТГ "Д-р Никола Василиади"	Габрово	да	да	да	да	да	не
ПГТ "Пенчо Семов"	Габрово	да	да	да	да	да	да
ПГ по строителство	Габрово	да	да	да	да	да	не
СУ "Максим Райкович"	Дряново	да - 1	да - 3	да	да	да	да
ПГИ „Рачо Стоянов“	Дряново	да - 2	да - 1	да	да	да	не
СУ „Васил Левски“	Севлиево	да	да	да	не	да	да
ОУ „Христо Ботев“	Севлиево	да	да	да	не	да	да
ОУ „Стефан Пешев“	Севлиево	да	да	да	не	да	да
ОУ „Емилиян Станев“	с. Ряховците	да	да	да	не	да	да
ОУ „Св. Св. Кирил и Методий“	с. Градница	да	да	да	не	да	да
ОУ „Свети солунски братя“	с. Крамолин	да	да	да	не	да	да
ОУ „Св. Св. Кирил и Методий“	с. П. Славейков	не	да	да	не	да	да
ОУ „Васил Левски“	с. Шумата	да	да	да	не	да	да
ОУ „Св. Св. Кирил и Методий“	с. Душево	да	да	да	не	да	да
ОУ „Христо Ботев“	с. Добромирка	да	да	да	не	да	да
ПГ „Марин Попов“	гр. Севлиево	да	да	да	да	да	не
ПГМЕТ „Ген. Иван Бъчваров“	гр. Севлиево	да	да	да	не	да	не
ПГТМ Градница	с. Градница	да	да	да	не	да	не
НГПИ „Тревненска школа“	Трявна	да	да		да	да	не
ОУ „В. Левски“	Плачковци	да	да	да	да - малка	да -1	помещение-столова
СУ „Петко Р. Славейков“	Трявна	да -2	да	да	да	да -3	да
ОУ „Проф. П. Н. Райков“	Трявна	да -2	да -2	да -3	да -1	да -1	да -1
СУ „Ангел Кънчев“	Плачковци	да	да	да	да	да -1	да
ДГ "Дъга"	Габрово	да	да	да	да	да - по групи	
ДГ "Първи юни"	Габрово	да			да		да
ДГ "Ран Босилек"	Габрово	не	да	да	да	не	да
ДГ "Мечо Пух"	Габрово	не	не	да	да	не	да

ДГ "Мики Маус"	Габрово	да	не	да	да	не	не
ДГ "Младост"	Габрово	да		да	да	не	да
ДГ "Перуника"	Габрово	да	да	да	да	не	не
ДГ "Радост"	Габрово	да	да	да	да	да	
ДГ "Слънце"	Габрово	да	не	не	да	не	да
ДГ "Явор"	Габрово	да	не	не	да	не	
ДГ „Детелина“	Дряново	не	да - 1	да	да	не	да
ДГ „Слънце“	Севлиево	не	да	да	не	не	да
ДГ „Пролет“	Севлиево	не	да	да	не	не	да
ДГ „Щастливо детство“	Севлиево	не	да	да	не	не	да
ДГ „Радост“	Севлиево	не	да	да	не	не	да
ДГ „Мечо Пух“	с. П. Славеиков	не	да	да	не	не	да
ДГ „Светлина“	Трявна	да	да	да	частично	не	-
ДГ „Осми март“	Плачковци	не	да	не	да	не	-
ДГ „Калина“	Трявна	пригоден	да	недостатъчни	да	не	да

ИЗВОДИ:

- По-голямата част от училищата и детските градини в област Габрово не покриват минималните изисквания за достъпност на архитектурната среда съгласно чл. 106 от Наредбата за приобщаващото образование. Инвестицията за покриване на изискванията не е малка и в по-голямата част от случаите представлява огромна тежест за бюджетите на училищата и детските градини.
- По отношение на материалната база в училищата и детските градини в област Габрово, има добра обезпеченост със спортна база, библиотеки, компютърни кабинети и столово хранене.

VII. СТРАТЕГИЧЕСКО ПЛАНИРАНЕ

Стратегическата част задава приоритетните направления за оказване на личностна подкрепа със съответната обща цел към всяко от тях. Към приоритетните направления са формулирани специфичните цели и са определени отделните мерки, които следва да се реализират за тяхното постигане.

Приоритетно направление 1: Подкрепа на личностното развитие на децата и учениците в училищата и детските градини.

Обща цел: Осигуряване на необходимите условия в училищата и детските градини на Област Габрово за развитие на потенциала на децата и учениците според индивидуалните им нужди.

Специфична цел 1.1: Осигуряване обща подкрепа на децата и учениците

- Мярка 1.1.1. Допълнителни консултации по учебни предмети, които се провеждат извън редовните учебни часове.
- Мярка 1.1.2. Дейности в училищата и детските градини за ранно оценяване на потребностите и превенция на обучителните затруднения

- Мярка 1.1.3. Допълнително обучение по учебни предмети с акцент върху обучението по български език, включително ограмотвяване на ученици, за които българският език не е майчин.
- Мярка 1.1.4. Оказване на педагогическа, психологическа и логопедична подкрепа за преодоляване на трудности в обучението, процеса на учене и комуникацията в учебна среда, включително осъществяване на взаимодействие с родителите
- Мярка 1.1.5. Обновяване на библиотечен фонд в училищата и детските градини.
- Мярка 1.1.6. Модернизиране на компютърни кабинети и обновяване на учебно-техническото оборудване в училищата.
- Мярка 1.1.7. Осигуряване на достъп на децата и учениците до медицинско обслужване и програми за здравно образование и здравословен начин на живот (чл. 183, ЗПУО)
- Мярка 1.1.8. Организиране занимания по интереси в училищата и детските градини чрез различни организационни педагогически форми – клуб, състав, ансамбъл, секция, отбор и др.
- Мярка 1.1.9. Включване на децата и учениците в организирани обучителни, творчески, възпитателни, спортни и туристически дейности през ваканциите.

Специфична цел 1.2: Осигуряване на допълнителна подкрепа на децата и учениците със специални образователни потребности, с хронични заболявания, с изяви дари и деца в риск

- Мярка 1.2.1. Навременна и точна диагностика на деца със специални образователни потребности и насърчаване индивидуалния подход при работата с деца и ученици, нуждаещи се от допълнителна подкрепа чрез:
 - създаване на екипи за подкрепа за личностно развитие в училищата и детските градини съгласно чл. 188 и 189 от ЗПУО, чл. 132 от Наредба за приобщаващото образование.
 - Взаимодействие между ЕПЛР в детските градини и училищата с регионалния екип за подкрепа за личностно развитие (РЕПЛР) в РЦПППО, във връзка с одобряването или не на оценките на ЕПЛР или извършване на оценка в образователни институции, които нямат експертен капацитет за създаването на пълни екипи – чл. 190, ал. 3 от ЗПУО.
 - Разработване на индивидуален учебен план и индивидуални учебни програми за учениците със СОП и изготвяне на седмично разписание, съобразено с психо-физическите особености и индивидуалните потребности на ученика.
- Мярка 1.2.2. Въвеждане на иновативни педагогически и психологически методи и техники за преподаване, обучение, възпитание, учене и мотивиране на учениците със СОП;
- Мярка 1.2.3. Обновяване на материална база, изграждане на сензорни помещения и внедряване на компютърни програми за работа с ученици със СОП и от аутистичен спектър;
- Мярка 1.2.4. Осигуряване на достатъчно ресурсни учители съобразно нуждите на всяко дете със СОП;

- Мярка 1.2.5. Преобразуване на Помощно училище „Николай Палаузов“ - Габрово в Център за специална образователна подкрепа съгласно § 13 от Преходните и Заклучителни разпоредби на ЗПУО;
- Мярка 1.2.6. Привличане доставчиците на социални услуги и техния кадрови ресурс в обезпечаването на допълнителната подкрепа за личностно развитие;
- Мярка 1.2.7. Стартиране процесът по изграждане на достъпна архитектурна и физическа среда в образователните институции като част от осигуряването на подкрепяща среда;
- Мярка 1.2.8. Прилагане на Координационния механизъм за взаимодействие при работа в случаи на деца, жертви на насилие или в риск от насилие и за взаимодействие при кризисна интервенция;
- Мярка 1.2.9. Насърчаване развитието на деца с таланти в областта на науката, изкуствата и спорта чрез учредяване на награди и отпускане на стипендии, както и изпълнение на мерките по Наредбата за условията и реда за осъществяване на закрила на деца с изявени дарби;
- Мярка 1.2.10. Кампании и дейности по превенция употребата на наркотични вещества;

Приоритетно направление 2: Подкрепа на личностното развитие на децата и учениците в свободното им време

За работа с деца и ученици чрез организиране на дейности в свободното им време и развиване и насърчаване на уменията и способностите на детските таланти, ще се разчита на Центровете за подкрепата за личностно развитие в област Габрово, школите, неправителствените организации, читалищата и спортните клубове.

Обща цел: Развитие на системата от организации и дейности, насочени към подкрепа на личностното развитие на децата и учениците извън училищата и детските градини.

Специфична цел 2.1: Подпомагане личностното развитие на децата и учениците от неправителствените организации, читалищата, школите и спортните клубове в Област Габрово

- Мярка 2.1.1. Създаване на допълнителни възможности за изява и развитие на интересите, способностите и компетентностите на децата и учениците в областта на науката;
- Мярка 2.1.2. Създаване на допълнителни възможности за изява и развитие на интересите, способностите и компетентностите на децата и учениците в областта на изкуствата;
- Мярка 2.1.3. Създаване на допълнителни възможности за изява и развитие на интересите, способностите и компетентностите на децата и учениците в областта на спорта;
- Мярка 2.1.4. Осигуряване от ИМКА-Габрово и други НПО на обучения и занимания за деца и ученици, свързани с гражданското и здравното образование, доброволчество, придобиване на умения за лидерство и др.;

Специфична цел 2.2: Институционално укрепване на личностното развитие чрез разкриване и функциониране на общински Центрове за подкрепа за личностно развитие (ЦПЛР)

- Мярка 2.2.1. Проучване възможността за разкриване на Център за подкрепа за личностно развитие в Община Габрово;
- Мярка 2.2.2. Развитие дейността на ЦПЛР-Детски комплекс „Й.Йовков”-град Севлиево;

Специфична цел 2.3: Развитие на кариерното ориентиране и консултиране

- Мярка 2.3.1. Индивидуална и групова работа за подобряване на мотивацията на учениците за учене и професионална реализация;
- Мярка 2.3.2. Провеждане на дискусии с ученици и родители по теми, свързани с избора на образование, професия и работа, тренинги с ученици за формиране на умения за вземане на решения и търсене на работа;
- Мярка 2.3.3. Дейности по кариерно ориентиране на „Клуб кариера” в ПТГ „Д-р Никола Василиади” и ПМГ „Акад. Иван Гюзелев”, създадени по проект „Система за кариерно ориентиране в училищното образование” и създаване на нови клубове в други училища в област Габрово;
- Мярка 2.3.4. Развитие дейността на Център за кариерно ориентиране – Габрово в посока по-широка информираност на учениците в избора на професия и придобиване на личностни качества и социални компетентности;

Приоритетно направление 3: Човешки ресурси и сътрудничество

Обща цел: Подобряване капацитета на човешките ресурси, работещи за подкрепа на личностното развитие и осигуряване подкрепата на всички заинтересовани страни.

Специфична цел 3.1: Развитие на капацитет за предоставяне на качествени и ефективни дейности за личностно развитие

- Мярка 3.1.1 Проучване необходимостта от квалификационни обучения за персонала, работещ в подкрепа личностното развитие на децата и учениците;
- Мярка 3.1.2. Провеждане на обучения за педагогически и други специалисти, ориентирани към работата в подкрепа на личностното развитие;
- Мярка 3.1.3. Провеждане на срещи и тренинги, подпомагащи изграждането на родителския капацитет и затвърждаващи неговото значение в процеса на личностно развитие на децата и учениците;

Специфична цел 3.2: Подобряване взаимодействието между училищата/детските градини, извънкласните форми и социалните услуги в област Габрово, засилване на партньорството с публичните власти и институции и насърчаване сътрудничеството с други сектори.

- Мярка 3.2.1. Методическа подкрепа на педагогическите екипи в училищата за изграждане на мотивираща личностното развитие среда за учене;

- Мярка 3.2.2. Провеждане на партньорски срещи с участието на директори на училища/детски градини, преподаватели, клубове и други извънкласни форми, социални услуги, родители, публични власти и др.;
- Мярка 3.2.3. Организиране на форуми за споделяне на опит и добри практики от педагогическите специалисти – на училищно, общинско и областно ниво;

VIII. ФИНАНСОВ РЕСУРС

Областната стратегия за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците в област Габрово (2017-2018 г.) има условна финансова рамка, тъй като няма да управлява пряко ресурси. Тя очертава единствено основните източници на финансиране:

- Общински бюджети – При двугодишното стратегическо планиране в настоящата стратегия е отчетен фактът, че общинските бюджети за 2017г. вече са приети от Общинските съвети
- Делегирани бюджети на училищата и детските градини
- Бюджети на Министерство на образованието и Министерство на културата
- Частно финансиране на школи, НПО, спортни клубове
- Дарения
- Фондовете на ЕС – С потенциално най-голям финансов принос могат да бъдат Оперативна програма „Наука и образование за интелигентен растеж” и Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси”

IX. СИСТЕМА ЗА ОЦЕНКА И ИНДИКАТОРИ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ

С оглед измерване напредъка по изпълнението на настоящата Областна стратегия за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците в област Габрово (2017-2018 г.) е изградена система от индикатори към всяка специфична цел във всяко приоритетно направление. Мониторинг на индикаторите и събиране на информация за тях ще се извършва в края на двугодишния период на Стратегията. Мониторингът и оценката на изпълнението на Областната стратегия за подкрепа за личностно развитие ще бъде осъществен от междуинституционална група за мониторинг и оценка. Тя ще бъде сформирана със заповед на Областен управител в края на периода, като в състава ѝ ще бъдат включени експерти от четирите общини, Областна администрация, РУО и представители на НПО сектора.

Индикатори към приоритетно направление 1: Подкрепа на личностното развитие на децата и учениците в училищата и детските градини.

Обща цел: Осигуряване на необходимите условия в училищата и детските градини на Област Габрово за развитие на потенциала на децата и учениците според индивидуалните им нужди.

Специфична цел 1.1: Осигуряване обща подкрепа на децата и учениците

- Брой дейности в училищата и детските градини за ранно оценяване на потребностите и превенция на обучителните затруднения
- Брой педагогически и психологически консултации за преодоляване на трудности в обучението, процеса на учене и комуникацията в учебна среда, включително брой срещи с родители
- Брой училища и детски градини с обновен библиотечен фонд
- Брой училища с обновени компютърни кабинети и учебно-техническото оборудване
- Брой инициативи в областта на здравното образование и здравословен начин на живот
- Брой училища и детски градини с организирани занимания по интереси и брой включени деца.
- Брой деца и ученици включени в обучителни, творчески, възпитателни, спортни и туристически дейности през ваканциите
- Брой реализирани проекти

Специфична цел 1.2: Осигуряване на допълнителна подкрепа подкрепа на децата и учениците със специални образователни потребности, с хронични заболявания, с изявени дарби и деца в риск

- Брой разработени индивидуални учебни планове и индивидуални учебни програми за ученици със СОП
- Брой училища с изградени сензорни помещения и внедряване на компютърни програми за работа с ученици със СОП и от аутистичен спектър
- Брой ресурсни учители
- Брой създадени Центрове за специална образователна подкрепа
- Брой училища и детски градини с новоизградена достъпна архитектурна и физическа среда
- Брой случаи, в които е имало прилагане на Координационния механизъм за взаимодействие при работа в случаи на деца, жертви на насилие или в риск от насилие и за взаимодействие при кризисна интервенция
- Брой учредени награди
- Брой отпуснати стипендии
- Брой проведени кампании и дейности по превенция употребата на наркотични вещества
- Брой реализирани проекти

Индикатори към приоритетно направление 2: Подкрепа на личностното развитие на децата и учениците в свободното им време

Обща цел: Развитие на системата от организации и дейности, насочени към подкрепа на личностното развитие на децата и учениците извън училищата и детските градини.

Специфична цел 2.1: Подпомагане личностното развитие на децата и учениците от неправителствените организации, читалищата, школите и спортните клубове в Област Габрово

- Брой инициативи в областта на науката
- Брой инициативи в областта на изкуствата

- Брой инициативи в областта на спорта
- Брой обучения и занимания за деца и ученици, свързани с гражданското и здравното образование, доброволчество, придобиване на умения за лидерство и др.
- Брой реализирани проекти

Специфична цел 2.2: Институционално укрепване на личностното развитие чрез разкриване и функциониране на общински Центрове за подкрепа за личностно развитие (ЦПЛР)

- Брой новоразкрити институции за укрепване на личностното развитие
- Брой инициативи на ЦПЛР-Детски комплекс „Й.Йовков”-град Севлиево

Специфична цел 2.3: Развитие на кариерното ориентиране и консултиране

- Брой индивидуални консултации за подобряване на мотивацията на учениците за учене и професионална реализация
- Брой дискусии с ученици и родители по теми, свързани с избора на образование, професия и работа
- Брой тренинги с ученици за формиране на умения за вземане на решения и търсене на работа
- Брой инициативи на „Клуб кариера” в ПТГ „Д-р Никола Василиади” и ПМГ „Акд. Иван Гюзелев”
- Брой създадени нови клубове по кариерно ориентиране

Индикатори към приоритетно направление 3: Човешки ресурси и сътрудничество

Обща цел: Подобряване капацитета на човешките ресурси, работещи за подкрепа на личностното развитие и осигуряване подкрепата на всички заинтересовани страни.

Специфична цел 3.1: Развитие на капацитет за предоставяне на качествени и ефективни дейности за личностно развитие

- Брой проучвания на необходимостта от квалификационни обучения
- Брой проведени обучения, ориентирани към работата в подкрепа на личностното развитие на децата и учениците
- % от делегираните бюджети за квалификационни обучения

Специфична цел 3.2: Подобряване взаимодействието между на училищата/детските градини, извънкласните форми и социалните услуги в област Габрово, засилване на партньорството с публичните власти и институции и насърчаване сътрудничеството с други сектори.

- Брой обучения/консултации/срещи на педагогическите екипи в училищата за изграждане на мотивираща личностното развитие среда за учене
- Брой проведени партньорски срещи с участието на директори на училища/детски градини, преподаватели, клубове и други извънкласни форми, социални услуги, родители, публични власти и др.

- Брой участия във форуми за споделяне на опит и добри практики от педагогическите специалисти – на училищно, общинско и областно ниво.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Включването на подкрепата за личностно развитие като нов компонент в закона отваря пътя за трансформация на образователната среда и за организиране на всички нейни елементи, обединяване на ресурсите, изграждане на позитивен психологически климат на приемане на различията, емоционално благополучие и успех на всеки.

Подкрепата извежда на преден план динамичният аспект на обучителните отношения между ученика и учителя и отношенията между учениците, учителите, родителите, специалистите и другия персонал, при който всеки един участва в процеса на разкриване и развитие на индивидуалния потенциал и приобщаване.

Успехът на този процес минава през преместване центъра на приобщаващото образование в детската градина и в училище, през овластяване на образователните институции и на тяхното лидерство, през превръщането на детската градина и училището в общност от професионалисти, които имат и знанията и уменията как да бъдат полезни на децата, които работят в отношения на доверие, в екип, с участието на родителите и най-вече с участието на самите деца.

Качественото образование предполага непрекъснато надграждане на знания и умения с оглед максимално развитие на потенциала на всяко дете и възможност за пълноценна социална реализация. От една страна, образованието трябва да позволи да се развие заложеното у всяко дете. То трябва да насърчава проявлението и максималното развитие на способностите на детето, както в процеса на обучение (натрупване на знания и формиране на умения), така и в процеса на възпитание (развитие на личността). От друга страна, системата на училищното образование трябва да създава условия за добра социална реализация, както в професионален, така и в личностен план. Детето трябва да може да реализира в максимална степен своите житейски планове, като зачита правилата и не накърнява правото на другите да реализират своите житейски планове.

Равният достъп до качествено образование означава осигуряване на достъп на всички деца до съизмеримо по качество образование. За целта трябва да се осигури възможността децата и учениците да посещават училища и детски градини със съвременна материално-техническа база и с квалифицирани учители, където те да получават образование, съответстващо на потребностите на съвременния живот.